
Willi Kuhn i Donland

Et skuespil af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Willi Kuhn i Donland	4
Metadata om værket	4
Titel	6
1. Akt: Første Fase.	7
2. Akt: Anden Fase.	26
3. Akt: Tredie Fase.	45
4. Akt: Fjerde Fase.	56

Willi Kuhn i Donland

Kilde Indskrivning af Kaj Munks håndskrevne manuskript. KMF-nr. 72.07.01. Kuvert benævnt "Willi Kuhn i Donland", originalmanuskript i løbsbladsystem, sider nummereret 5-122, dertil to unummererede sider.

Indledning

Skuespillet har ikke tidligere været udgivet i denne form, men udkom i en væsentligt forkortet udgave under titlen *Operationen* i Munk-antologien *Med Sol og Megen Glæde* i 1942. Genremæssigt tog den dengang unge Munk hul på endnu et kapitel eller udviklingstrin af sin forfattergerning: Det politiske drama. Den historiske baggrund var afslutningen på 1. Verdenskrig og begivenhederne i de umiddelbart følgende år, hovedsageligt set med et dansk udgangspunkt: afstemningen om grænsedragningen mellem Danmark og Tyskland, de voldsomme politiske konflikter omkring Flensborg og afstemningen i den afgørende Anden Zone samt især Paaskekrisen fra lørdag den 27. 3. til søndag den 4. 4. 1920, hvor Christian den Tiende mod Folketingets flertal udnævnte regeringen Liebe.

Genren viste sig gennem tiden at blive et af Munks varemærker med skuespil som *Fugl Fønix* (1926), *Hamlet* (1935) og *Sejren* (1936), og det politiske blev ofte brugt som element eller indslag i skuespil, som også kan ses som tilhørende andre genrer, fx *En Idealist* (1928), *Kardinalen og Kongen* (1929), *Cant* (1931), *Diktatorinden* (1937) og *Før Cannae* (1943). Yderligere har Munk skrevet en række upublicerede skuespil, som har aktuel politisk betydning og her udkommer for første gang, bl.a. *Fru Koltchak* (1934), *Selvtægt* (1937) og *Gullegrylapiens Hovedstad, Kandelabrien* (1939).

Skuespillet er komponeret i fire faser – 'Sygdommen', 'Forværringen', 'Krisen' og 'Helbredelsen' – hvilket, især i den forkortede udgave, *Operationen*, vidner om en atypisk stram formbevidsthed fra Munks side. Det skal desuden bemærkes at kompositionen hentyder til eller efterligner et lægeligt-professionelt eller distanceret-videnskabeligt blik på skuespillets indholdsside eller handlingsplan: En politisk 'kur', hvor demokratiet kuppes og afløses af én stærk person – Hr. Willi Kuhn. Den såkaldte *fysiologiske allegori*, der ser samfundet i analogi med menneskekroppen og på samme tid suggererer organisk sammenhæng og 'naturlig' ulighed, har en lang tradition bag sig som konception af samfundet (Om den fysiologiske allegoris betydning for

fascismens og nazismens ideer se videre Herbert Tingsten: *Nazismens og fascismens ideer*, Gyldendals uglebøger, København 1967). Det særlige operationsbillede har især været brugt i krisetider som politiske aktørers billedlige legitimation af nødvendig bortskæring af 'syge' dele af samfundet.

I tidligere udgivelser og omtaler er stykket ofte blevet dateret til 1919. Kaj Munk Forskningscentrets forfatterarkiv har muliggjort en nøjere datering til tiden fra tidligst i april 1920 til senest i efteråret 1921. For en grundig læsning og en indgående diskussion af stykkets datering henvises til følgende artikel: Anker Gemzøe: 'Viljen til Operation: Munks første diktatordrama – original og bearbejdelse' i *Nordica* 29, 2012, p. 271-319.

Willi Kuhn i Donland

Hovedpersoner:

Kong Ulf den Sejstende til Donland¹.

Willi Kuhn.

Emil Kuhn.

Judith Kuhn, Stykkets eneste Kvinde.

Jean og Christophe, to Gardister.

Sejselnoch, Social-demokratiet.

Verge, General.

*Desuden Ministre og Ministricer, betydelige Personligheder og Politiske Personer o.
a.*

¹*Donland:* Foruden i 'Willi Kuhn i Donland' og i den forkortede version 'Operationen' bruger Munk ligeledes de fiktive landenavne "Donland" og "Rubesien" i skuespillet 'Fugl Fønix' (1926). Donland er et gennemskueligt pseudonym for Danmark. Rubesien kunne give associationer til "ruber" (latin for "rød" med mange afledninger) og "ruberia" (italiensk for "røven", "udplyndring", "røvertogt"). Kravene på Flensborg og den foregående 'fortyskning' af byen blev af de danske modstandere opfattet som et røvertogt. Forholdene i og mellem nabostaterne Donland og Rubesien svarer ret nøje til forholdene i og mellem Danmark og Tyskland i årene efter Første Verdenskrig. I 'Foraaret saa sagte kommer' skildrer Kaj Munk bl.a. sit voldsomme engagement imod afgivelsen af Flensborg - og det dybe indtryk, kejsernes fald i Tyskland, Østrig-Ungarn og Rusland gjorde på ham. Imidlertid er 'Foraaret saa sagte kommer' skrevet med digterisk frihed og er ikke nogen pålidelig biografisk eller historisk kilde.

1. Akt: Første Fase.

Sygdommen.

En stor Sal i Kongeslottet i Donlands Hovedstad. Til Stede er Højesteretsassessor Bohm, Biskop Senil, Direktør Uwin, Dr.phil. Khura, Forfatteren Senebleu, Medlem af Andetkammer Rusan, Overretssagfører Nepe, Godsejer Fertru, Garvermester Gislo, Professor Laroc og flere andre betydelige Mænd, gennemgaaende upolitiske. Desuden Kongens Kabinetssekretær³ og Kongen selv, der just staar for Enden af Bordet og holder Tale.

- (1) Kong Ulf den Sejstende: – – – – samt de urolige Tiders Mørke. De ved, og De vil tro mig, naar jeg siger det, at jeg er ikke – ikke besjælet af nogen Ærgerrighed eller Herskersyge. Det har alle Dage været min Stolthed at bygge videre paa den – den – den herlige Borg, som min ædle, frisindede Bedstefader lagde Grunden til, da han frivilligt og med Glæde fraskrev sig Enevoldsmagten og gav Folket den frie

²*Ministre og Ministricer, betydelige Personligheder og Politiske Personer o. a.:* Ligesom der anvendes fiktive, associationsrige navne på landene, er skuespillets personnavne typificerende, som det ofte er tilfældet i andre af Kaj Munks dramaer, og her er de i reglen revyagtigt karikerende. Navnet Willi Kuhn associerer til ordet "vilje" (et nøglebegreb hos både Schopenhauer og Nietzsche) og "dristig" ("kühn" på tysk). Det giver også tydelig reference til den danske søofficer og politiker Henri Konow (1862-1939). Konstitueret som guvernør over Dansk Vestindien i 1916 blev det Konows ansvar at overlevere kolonien til USA i 1917, skønt han ikke selv sympatiserede med denne afgivelse af dansk territorium. Salget af Dansk Vestindien var den første politiske sag, som oprørte den unge Kaj Munk og gjorde ham kritisk over det danske demokrati. Konow blev både forsvars- og udenrigsminister i regeringen Otto Liebe, som Christian den Tiende (med ækvivalenten Ulf den Sejstende til Donland) udnævnte mod Folketingets flertal i håb om fornyede forhandlinger om Flensborgs tilknytning til Danmark trods det massive tyske flertal ved afstemningsresultatet. I ministeriets funktionstid under Påskekrisen (30. 3. - 5. 4. 1920) var Konow som forsvarsminister den, der trak tropper til hovedstaden, og i det hele taget 'høgen' i regeringen. Blandt stykkets øvrige farverige navne kan nævnes biskop Senil, direktør Uwin og den følgende ministerliste: Førsteminister Drump, Undervisningsminister Sejselnoch, Udenrigsministrice Malfan, Landbrugsminister Sleby, Handelsminister Oljean, Industriministrice Saasy, Arbejdsministrice Vit og Trafikminister Pro. Drump dumper nok under denne affære. Vigtigst er Sejselnoch og Malfan. Førstnævnte er tydeligvis et portræt af Socialdemokratiets leder Thorvald Stauning, der spillede en hovedrolle under Påskekrisen. Navnet Sejselnoch angiver, at han her opfattes som repræsentant for en ubehagelig og renlivet partiegoisme, men i slutningen er han dog kommet på bedre tanker. Voldsomt karikeret er Udenrigsministrice Malfan, hvis navn dels leder tanker hen på at 'male fanden på væggen', dels på sammensætninger med mal- i latinske sprog som "malfare" (ondskab på italiensk) og "malfattore" (forbryder). Udenrigsministrice Malfan er en karikatur af den socialdemokratiske toppolitiker Nina Bang. Malfan taler et opstyltet akademisk sprog fyldt med fremmedord. Nina Bang var ikke bare noget så ukvindeligt som socialdemokratisk 'skygge-udenrigsminister', men også som magister i Historie højtuddannet akademiker. Også Nina Bang spillede en hovedrolle i Påskekrisen. I 'Foraaret saa sagte kommer' beretter Kaj Munk om det voldsomt negative indtryk, som netop Stauning og Nina Bang gjorde på ham ved deres fremtræden på møder i Studenterforeningen omkring 1920. Ligesom portrættet af Malfan i stykket er billedet af Nina Bang i den førnævnte Henri Konows politiske erindringer enestående negativt. I stykket er det en satirisk pointe, at 'mandlige' ministerier som udenrigs-, industri- og arbejdsministerierne er besat af kvinder. Nina Bang blev i 1924 verdens første kvindelige minister i regeringen Stauning. Udenrigsministeriet var dog for 'mandligt' et område, skønt det var hendes speciale; hun blev undervisningsminister.

³*Kabinetssekretær:* En hofembedsmand, der for en kongelig regent bl.a. forelægger skriftlige indstillinger og besørger korrespondance. [ODS]

Grundlov⁴, dette – dette Værk, som ogsaa var min Fars Stolthed og altsaa som sagt ogsaa altid har været min. Fortrøstningsfuld har jeg set Frihedens Frugter, set – set Landet blomstre og Folket udvikle sig, Oplysningen stige, Arbejdernes Kaar bedres, Omsorgen for de gamle skærpes – ja, jeg nævner paa Slump en Del af de Ting, der er de første og skønneste Frugter af den demokratiske – hvad skal jeg sige – det demokratiske Liv, der er – er – er – er blusset op og har blomstret i min Bedstefars, min Fars og min Regering. Jeg føler mig lykkelig ved at være fri for – for Kryberi og Hykleri her ved Hove⁵, ved at se Armod og Sløvhed vige for Velstand og – og Interesse for aandelige Spørgsmaal, sociale og litterære og religiøse, ogsaa for Menigmand. Jeg finder det rimeligt og kun rimeligt, at Statens Borgere, der jo dog er voxne Mennesker, selv bestemmer, hvordan de ønsker deres – deres – deres Penge anvendt og deres – deres Interesser dirigeret, deres Stat styret. Med Glæde har jeg i min tyveaarige Regeringstid set de sidste Rester af taabelige Fordomme forsvinde, uberettigede Forretter, opnaaet ved Fødsel og – og – og Nepotisme⁶ og den Slags Ting, set det afskaffes, det intetsigende Rang-, Orden- og Titelvæsen ophæves, set Lighed for Loven og i alle andre Forhold rykke frem – kort sagt, set mit Lands gennemgribende og absolutte Demokratisering, saa vi i den Henseende har over – overfløjet enhver anden europæisk Stat. Og jeg – ja, jeg tog det som et Led i denne Demokratisering, da ved Kammervalgene for 3 Aar siden Social-Demokraterne⁷ opnaaede Flertal i begge Ting. Jeg modtog det socialdemokratiske Ministerium med et alvorligt ment Velkommen og ventede mig det bedste Samarbejde. Mine Herrer, jeg er blevet skuffet. Jeg er intet særlig begavet Menneske, har ingen særlig dybt-

⁴*den frie Grundlov*: Med Grundloven af den 5. juni 1849 afskaffedes Enevælden, og der indførtes indskrænket monarki og repræsentativt folkestyre med en lovgivende rigsdag med to kamre, Folketinget og Landstinget. Valgret havde frie mænd, ikke tyende og kvinder. I 1866 gennemførtes en stærkt konservativ revision, som indskrænkede demokratiet, bl.a. ved kongelig udpegning af en del af Landstingets medlemmer. I forlængelse heraf udspillede der sig en lang, bitter Forfatningskamp. Mellem 1871 og 1901 havde den af kongen udpegede regering, der repræsenterede partiet Højre og havde hovedsagelig opbakning hos godsejerne og det højere borgerskab, et folketingsflertal imod sig, bestående af forskellige grupperinger af Venstre og (fra 1884) Socialdemokratiet. Ved Systemskiftet 1901 blev det parlamentariske princip knæsat – ingen regering kan have et folketingsflertal imod sig – og Venstre overtog regeringsmagten. Efter mange års fornyet grundlovsstrid blev Den Anden Junigrundlov vedtaget i 1915. Tokammersystemet blev bevaret, men den kongelige udpegning af landstingsmedlemmer blev afskaffet. Den vigtigste ændring var dog gennemførelsen af den almindelige valgret, altså også valgret til tyende og kvinder. De første valg efter den nye grundlov blev dog, under henvisning til krigen, udskudt til 1918. Endnu i 1919-20 var der politisk konflikt om en række følgelove, herunder en ny valglov efter et mere retfærdigt forholdstalssystem. Konflikterne om valgloven var også med til at udløse Påskekrisen.

⁵*Hove*: Dativform af "Hof".

⁶*Nepotisme*: Kommer af det latinske "nepos" (barnebarn, nevø) og er en betegnelse for det forhold, at en person giver sine slægtninge fortrin ved besættelse af stillinger, embeder mv. [ODS]

⁷*Social-Demokraterne*: Det danske socialdemokratiske parti blev stiftet i 1871 af Louis Pio, Harald Brix og Paul Geleff som en afdeling af Den Internationale Arbejderforening. Efter en moderniseringsproces, der ikke mindst bestod i en organisatorisk adskillelse af fagbevægelse og politisk parti, blev det blev repræsenteret i Folketinget fra 1884. Ved valget i 1913 blev Socialdemokratiet Folketingets største parti. I forbindelse med salget af De vestindiske Øer blev Thorvald Stauning optaget i den radikale regering Zahle som "Kontrolminister". I denne egenskab og som Formand for Københavns Borgerrepræsentation spillede Stauning som nævnt en hovedrolle i Påskekrisen, da kongen af magtfulde, nationalistiske pressionsgrupper lod sig drive til at afskedigede regeringen Zahle. "Willi Kuhn i Donland" stiller forholdene omkring Påskekrisen på spidsen ved at 'fremskrive' en socialdemokratisk magtovertagelse – med mange kvindelige ministre. Kvinders valgret og valgbarhed var noget nyt – og for mange endnu en provokation. Jf. Willi Kuhn voldsomme karakteristik af kvindefrigørelsen i replik 225.

gaaende Statsmandskløgt – men – jeg kan dog ikke – er dog ikke enfoldig nok til at tro, at det kan vedblive at gaa paa denne Maade. Jeg hører trods min Stilling ingenlunde til dem, der mener, at – at en Konge er uundværlig for et Folk – – der kan siges meget til Forsvar for Republikken, ogsaa meget til Forsvar for Kongedømmet – det skal jeg nu ikke komme ind paa. Men jeg tror, at Kongedømmet er saa godt som uundværligt for dette Folk, og – og – og denne Tro, denne Overbevisning vil jeg beholde, til nogen faar mig overbevist om det modsatte – – ja, jeg mener – – undskyld, jeg udtrykker mig lidt taabeligt, men har heller ikke lært min Tale udenad, da jeg helst ville tale med Dem, mine Herrer, ikke af Papiret, men af Hjertet. Men, altsaa, saa længe jeg har denne Tro, vil jeg væрге om min Krone for at overgive den til min Søn helst saa – saa – saa køn, saa uplettet, saa dansk, som jeg fik den af min Far. I over 1000 Aar har dette Land været Kongerige, og min Slægt har i disse 10 Sekler⁸ hersket over det. Mine Herrer, jeg vil ikke lyve, vi har ikke alle hersket lige godt – somme vel endog slet – men Folket selv har jo heller ikke altid været lige godt – og det staar dog fast, at jeg og mine Forfædre til det halvtredsindstyvende Led vi har dog lidt med dette Folk og glædet os med det, vi har haft Sorg og Fryd tilfælles, Skam og Oprejsning, Nederlag og Sejr, vi har ofret vort Blod for hinanden, Folket for den ærgerrige Konge, den pligtro Konge for Folket, vi har – vi har – vi har – ja, forlad mig, at min Røst skælver, det er – er ikke indstuderet, for – for jeg elsker mit Folk. Og naar jeg staar i min Uniform og nikker til dem, naar de hylder mig, ser deres Hænder vifte og deres Øjne dugges, fordi jeg jo i min person ligesom gemmer – rummer deres Historie – nej, *vor*, *vor* Historie gennem Tiderne, *vore* Haab og Skuffelser, *vor* Tro og *vore* Lidelser, i min Person ligesom knytter Sekel til Sekel, Parti til Parti, Mand til Mand, Doner til Doner, jeg, Enhedsmærket, *mit* Folk, ligesom de siger: *vor* Konge, ah, da kunde jeg lægge mig ned og græde af Taknemmelighed og Ærbødighed, kunde gaa ned og kysse hver enkelt af dem og sige: ”Aah, jeg elsker dig, du, for du er jo lige saa dansk som jeg.” – Og saa – saa – saa synes jeg ogsaa, det er bedre med en Konge end med en Præsident – Præsidenten er en Mand, der har naaet – naaet sin Stilling hyppigst ved Intriger og Aftaler og Løfter, hvoraf han saa føler sig, maa føle sig bundet og stækket, hvis han da ikke bryder dem og saadan bliver en uærlig Mand, han er en, paa hvem Døgnlivets Smuds altid til en viss Grad maa klæbe, og som aldrig naar frem, uden at han først er – er – er tilsølet af Modstanderes Løgn og Mistænkeliggørelse – der bliver altid mange, i hvis Øjne han aldrig kan staa som en hæderlig Mand – og han kan jo heller aldrig repræsentere Folket, kun en Klike af det, de Partier, der har valgt ham, Resten af Folket maa han jo sidde som en Torn i Øjet – – naa, men Klokken gaar, jeg maa begrænse mig – – ser De, mine Herrer, det var det, jeg slap fra, dette Ministerium har skuffet mig. Først synes jeg, den sociale Uro er tiltaget, siden det kom til Magten, Strejkerne er bleven hyppigere, og Aviserne løber over af Ondskab og Sværteri, ja, sommetider synes jeg, det er blevet en ren Karikatur af den Frihed og det Broderskab, Bedste-

⁸*Sekler*: Kommer af det latinske ”*seculum*”, som betyder tidsrum af 100 år, et århundrede. [ODS]

far, Far og jeg drømte om. Men dernæst er der ogsaa Forholdet til Udlandet, hvor jeg frygter, mit Ministerium ikke har helt rent Mel i Posen – i Rubesien er Socialdemokratiet jo endnu kun Oppositionsparti, og jeg tror, man pønser paa Intriger der. Og endelig har jeg – har jeg som Regel Indtryk af, at – at mine Ministres Opførsel til en viss Grad er – er – er beregnet paa fordægtigt at chikanere mig. – Ja, dette blev jo nu mere en – en – et hvad skal jeg sige – et lyrisk eller – eller personlig farvet Foredrag i Stedet for en saglig Fremstilling af de foreliggende vanskelige Forhold. Den vil min Kabinetssekretær, Hr. Willi Khun give Dem, naar jeg nu om et Øjeblik sidder i Statsraadmødet. Men det, jeg vilde spørge Dem om, mine Herrer, Dem, som jeg har indbudt her i Aften, det er, om hvorvidt, hvis jeg ser rigtigt i alt dette, at Fremtiden bærer i sit nærmeste Skød – hm! at den nærmeste Fremtid bærer i sit Skød en Kamp mellem Donlands Social-demokrati og Donland Kongehus⁹, om jeg da i denne Kamp tør regne med Deres Bistand, saa langt som Deres Samvittighed tillader Dem, og, hvis denne Grænse overskrides, jeg da tør bede Dem at meddele mig Deres Synspunkt strax for, at fuld Aabenhed og Forstaaelse kan raade imellem Dem og mig. Jeg har derfor indbudt nogle af mit Lands mest betroede og hæderlige Mænd uden for Politik for at vise, at det er en personlig Kamp – at – at det er ikke en politisk Kamp, jeg venter. – Ja, saa har jeg talt. Jeg tror, vi forstaa hinanden, og jeg beder hver enkelt af Dem svare og svare ærligt strax. Er der nogen her til Stede, der tror at maatte skille sig fra allerede nu, saa sig det frit; selvfølgelig er vi Venner og har lige stor Agtelse for hinanden for det. (*Kongen sætter sig. Pause.*)

- (2) Biskop Senil: I 35 Aar har jeg tjent mit Land og dets Kongehus som Biskop. Aldrig har min Samvittighed bebrejdet mig noget af den Grund. Saa længe Kronens Bærer har den Kærlighedsvilje og Sandhedstragten, som jeg ved fylder Deres Majestæts Hjerte, svigter jeg ikke den donske Trone.
- (3) Direktør Uwin: *Min* Stilling er ogsaa givet. De nuværende Forhold betyder Industriens Død. Industriens Død er Landets Ruin. Men hvad kan Deres Majestæt gøre for at ændre det? Jeg ser ingen Udvej.
- (4) Dr.phil. Khura: Saa maa vi se at finde den. Og med det Formaal staar vi urokkeligt om Deres Majestæt.
- (5) Medlem af Andetkammer Rusan: Inden for Kamrene er der ikke mange kongetro Folk. Men jeg hører ikke til blandt dem.
- (6) Professor Laroc: Des flere er vi paa Læreanstalterne.
- (7) Garvermester Gislo: Den store Borgerstand ønsker heller ikke Landets Undergang.

⁹*Kamp mellem Donlands Social-Demokrati og Donland Kongehus:* Under Påskekrisen imødegik Socialdemokratiet kongens statskup med et ultimatum om generalstrejke, hvis der ikke blev udnævnt en regering med baggrund i Folketinget – og ved at trække sin principielle republikanisme frem. Under de afgørende natteforhandlinger, der førte til krisens løsning, lød der fra Amalienborg Slotsplads taktfaste råb: “Ned med Kresjan – leve Republikken!” På den anden side er det en almindelig historisk vurdering, at Stauning gennemførte forhandlingerne med et overblik og på en måde, så han senere som regeringsleder var på udmærket talefod med Christian den Tiende.

- (8) Godsejer Fertru: Og Landbobefolkningen reagerer endnu mod Storbyernes Gift.
- (9) Højesteretsassessor Bohm: Ja, Donland maa frelses.
- (10) Forfatteren Senebleu: Om Kongen for Fædrelandet!
- (11) Alle: (*springer op*) Ja! Ja!
- (12) Kongen: Tak! Tak, Venner! Tak! Vi vil samtale efter Statsraadet. Men lad mig igen sige: jeg betragter ikke dette som – som – som – jeg mener: jeg vil aldrig føre Kampen med andre Vaaben end dem, min Samvittighed giver mig i Hænde, aldrig. Men skulde nogen – Samvittigheden taler jo forskelligt til hver enkelt – føle sig usikker, saa melde han sig strax fra! Ingen maa gaa paa Akkord med Uret hverken til højre eller til venstre. Hensigten helliger ikke Midlet. Tak! Og igen: Tak! Gud give os alle Vilje og Lykke til at finde hans Veje til vort Lands Gavn! – Maa jeg saa bede Dem – jeg kommer strax, naar Statsraadet er omme – min Kabinetssekretær vil underholde Dem saa længe. Hr. Khun! vil De vise mine Gæster Vej! Og maa jeg saa trykke hver enkelts Haand! Tak! Tak! (*En efter en trykker de Kongens Haand, idet de gaar ud til Siden, ført af Willi Khun. Sidst gaar*)
- (13) Højesteretsassessor Bohm: Hvordan befinder Hendes Majestæt sig, Deres Majestæt?
- (14) Kongen: Tak, Hr. Højesteretsassessor, mange Tak! Lidt bedre; min Kone ligger paa Landslottet. Jeg vilde ringet¹⁰ derind i Aften, men Telefonstrejken –! Nu har jeg sendt en Lakaj. Hvordan staar det til i Deres Hjem?
- (15) Bohm: Tak, min Hustru har endnu ikke forvundet Tabet af vor Datter.
- (16) Kongen: Ja, de mistede jo – – – Var det ikke – – –
- (17) Bohm: Jo, den ulyksalige Apotekerstrejke. Havde vi faaet Medicinen i Tide, var det næppe gaaet saa galt.
- (18) Kongen: Ak ja! Ja, det *er* utaalelige Forhold. Vil De hilse, Hr. Højesteretsassessor, vil De hilse. (*Bohm bukker og gaar*) (*Pause.*)
- (19) Kongen: (*til en Lakaj*) Hvoraf kommer det, her er saa skummelt i Aften?
- (20) Lakajen: Elektricitetslockouten¹¹, Deres Majestæt.
- (21) Kongen: Ja, det ved jeg nok. Men kan vi da ikke faa nogle flere Lamper?
- (22) Lakajen: Transportvanskelighederne for Øjeblikket. Vi har ikke kunnet skaffe Petroleum.
- (23) Kongen: Hm! Hm! (*Sætter sig og venter*) . (*Omsider kommer Ministeriets 18 Medlemmer: 11 Ministre og 7 Ministricer. ”Vi nævner”: Førsteminister Drump, Under-*

¹⁰*Jeg vilde ringet*: Udeladelsen af hjælpeverbet ”have” skyldes antageligvis Munks talesprogsnære stil, hvor skriftsprogets konventioner og regler ofte tilsidesættes.

¹¹*Elektricitetslockouten*: Lockoutvåbnet – arbejdsgivernes arbejdsstandsninger som kampskridt – blev meget anvendt i 1880’erne. Storlockouten i Danmark 1899, hvor arbejdsgivernes nye fællesorganisation søgte at knuse den netop sammensluttede fagbevægelse, var verdens hidtil største arbejdskamp. Den endte med Septemberforliget, der er blevet kaldt ’arbejdsmarkedets grundlov’. I komplekset omkring Påskekrisen indgik et yderst dramatisk tilspidset forhandlingsforløb med henblik på overenskomstfornyelse i foråret 1920. Dansk Arbejdsgiverforening havde udsendt meget omfattende lockoutvarsler.

visningsminister Sejselnoch, Udenrigsministrice Malfan, Landbrugsminister Sleby, Handelsminister Oljean, Industriministrice Saasy, Arbejdsministrice Vit, Trafikminister Pro.)

- (24) Kongen: Lidt sent som sædvanligt. Klokken er 20 Minutter over 8.
- (25) Førsteminister Drump: Et Partimøde, Deres Majestæt, tog længere Tid end beregnet.
- (26) Kongen: Godt! Hvilke Love er der i Aften?
- (27) Landbrugsminister Sleby: Jeg har æh et lille æh en lille æh om æh Beskæring af æh Vejtræer, der æh lider af æh Kræft æh.
- (28) Kongen: Naa, det! Ja, lad mig skrive. (*Skriver under*) Og hvad foreligger der om Forholdene i Rubesien?
- (29) Udenrigsministrice Malfan: Angaaende den politiske Situation i det interimistiske¹² Monarki, der tangerer vore Domæner, en Pêle-mêle¹³, der visstnok i dette Moment uhyperbolsk¹⁴ kan karakteriseres som en oprodet Myretue, er det saa godt som impossible¹⁵ for en Person, der eksklusivt er henvist til som teichoskopisk¹⁶ interesseret at modtage Begreber og Indtryk ikke engang ved Selvsyn, men kun gennem Anden- og Trediehaandsmeddelelser i utydelige Telefonsamtaler og uklare Telegrammer, der oven i Købet arriverer ikke fra selve Begivenhedernes kosmopolitiske¹⁷ og tumultuariske Centrum, men fra de rusticaneste¹⁸ Utopier¹⁹ i Verden, at kræve en saa mirakuløs Evolution²⁰ af eclatant²¹ Hypermetropi²², at Ens oculariske²³ Kvalifikationer skulde have naaet en Kulminationspunkt, hvorfra Resultatet af saa intermis-

¹²*interimistiske*: Kommer af det latinske "interim" og betegner noget, som kun gælder eller er i funktion, indtil en endelig ordning er truffet: noget midlertidigt eller foreløbigt. [ODS]

¹³*Pêlemêle*: Fransk ord for virvar. [DSD]

¹⁴*uhyperbolsk*: Ordet "hyperbol" kommer af det græske "hyper" (over) og "ballein" (kaste) og betegner en overdrivelse, et for stærkt udtryk: som adjektiv således "overdrivende", men her med modsat fortegn, dvs. "underdrivende". [DSD]

¹⁵*impossible*: Kommer af det latinske "impossibilis", jf. fransk "impossible". Betyder umuligt, ubrugeligt. [DSD]

¹⁶*teichoskopisk*: Ordet "teichoskop" kommer af det græske ord for mur. Det betegner et apparat, der bruges til at se over mure med. Men apparatet er tilsyneladende imaginært og knytter sig til et særligt teater- eller dramaturgisk greb kaldet "skuen fra muren" (teichoskopi). [WIKI-DE 26.11.08]

¹⁷*kosmopolitiske*: Kommer af det græske "kósmos" (verdensorden) og "políte" (borger) og betyder verdensborgerlig, dvs. en person der ikke eller kun i ringe grad føler sig knyttet til et enkelt land eller samfund, men som føler sig hjemme hvor som helst i verden og mere lægger vægt på hensynet til hele menneskeheden end til den enkelte nation. [ODS]

¹⁸*rusticaneste*: Et særligt Munk-superlativ støbt over det latinske "rusticus" (landlig): "landligste". [DSD]

¹⁹*Utopier*: Betyder egentligt "stedet, som ikke er" og kommer af det græske "ou" (ikke) og "topos" (sted). Begrebet er i dag nært forbundet med den engelske humanist, statsmand og Englands kansler i perioden 1529–1532, Thomas More (1478-1535), som i sit kendteste værk "Utopia" (1516) beskriver et idealsamfund og sammenligner det satirisk med samtidens Europa. En utopi er således forestillingen om en ny, ideel samfundsform. [BOE & DSD]

²⁰*Evolution*: Kommer af det latinske "evolvere" (rulle ud, udvikle) og betyder udvikling.

²¹*eclatant*: Kommer af det franske "éclater" (springe i stykker) og bruges til at betegne en handle måde, som vækker opmærksomhed, falder i ørene eller i øjnene: det at noget sker effektivt eller med kraftig virkning. [ODS]

²²*Hypermetropi*: Græsk ord for langsynethed. [DSD]

²³*oculariske*: Kommer af det latinske "oculus" (øje). "Okular" bruges som betegnelse for det lupsystem, der benyttes til at betragte mellembilledet i et optisk instrument som fx et mikroskop eller en kikkert. [DSD]

cerede²⁴ Conflictationer²⁵ kunde fastholdes som Objekt for Kontemplation²⁶. Dog maa jeg admittere²⁷, at der allerede nu evident²⁸ eksisterer et Faktum, hvis Omdisputerebilitet²⁹ decideret³⁰ maa negeres³¹, det nemlig, at den suspecte³² Suveræn³³ ubetvivleligt maa relegeres³⁴ fra Metropolitanen³⁵ i Løbet af infinitesimalt³⁶ deminutiv³⁷ Tid, og at de social-demokratiske Elementer da vil disponere over, eventuelt occidere³⁸ den endnu fungerende, men problematisk fungerende Regering.

- (30) Kongen: Hm! Og herhjemme? Nogen nye Strejker?
- (31) Industriminister Saasy: Arbejdet i Minerne ligger nu fuldstændig stille.
- (32) Trafikminister Pro: Og Transportvanskelighederne er forværrede i overordentlig Grad.
- (33) Undervisningsminister Sejselnoch: Deres Majestæt! Fra Gyder og Baggaarde stiger Arbejdernes Raab om Brød for deres forpinte Kvinder, deres umyndige Børn.
- (34) Arbejdsløshedsministrice Vit: Ja, ja, de skriger, de fortvivlede. Snart har vi atter de Tider, da vi snubler over udhungrede Lig af Skeletter paa Gaderne, og Kvinderne griber deres Brødknive og skærer Kød og Blod ud af deres hængende Bryster og slænger det for Hundene i Sultens Vanvid, og da – ve over de store!
- (35) Kongen: Ja, det er sørgeligt at høre, at vi – vi – vi ikke er kommen længere efter at have haft socialistisk Ministerium i 3 Aar. Det eneste, vi har opnaaet, er, synes jeg sommetider, at jeg faar tiere at vide, at mit Folk sulter. Hvad skal jeg da gøre? De

²⁴*intermiscerede*: Ordet er sandsynligvis dannet over det latinske "miscere" (blande) og må betyde noget i retning af "sammenblandede". [ODS]

²⁵*Conflictationer*: Formodentlig Munks eget udtryk, dannet af det latinske "confligere" (støde sammen, kæmpe), og som højst sandsynligt betyder det samme som det gængse "konflikt": sammenstød, strid, kamp. [ODS]

²⁶*Kontemplation*: Kommer af det latinske "contemplari" (beskue, betragte) og betegner en betragtning af noget, en overvejelse eller fordybelse i et problem.

²⁷*admittere*: Latinsk ord, her i betydningen indrømme.

²⁸*evident*: Latinsk ord for indlysende, øjensynlig, åbenbar, soleklar. [ODS]

²⁹*Omdisputerebilitet*: Munks egen ord-konstruktion, hvor omdrejningspunktet er det fra latin stammende "at disputere", der betegner det at udveksle meninger med en eller flere, som er af andre anskuelser. Samlet kan Munks ord oversættes til "diskuterbarhed". [ODS]

³⁰*decideret*: Kommer af det latinske "decidere" (afskære, afhugge) og betyder i sin adjektiviske form: afgjort, bestemt. [ODS]

³¹*negeres*: Latinsk ord ("negare"), som betyder at benægte, bestride rigtigheden eller eksistensen af noget, men kan dog også betyde at ophæve, neutralisere eller tilintetgøre. [ODS]

³²*suspecte*: Latinsk ord, som betyder mistænkelig eller fordægtig. [ODS]

³³*Suveræn*: Kommer af det franske ord "souverain" (højest, ypperst) og betegner en indehaver af suveræn magt, især om suveræn regent, enevældig fyrste, monark. [ODS]

³⁴*relegeres*: Latinsk ord for det at sende bort, at forvise eller bortvise. [ODS]

³⁵*Metropolitanen*: Kommer af det græske "metropolis", der betyder moderby, hovedstad eller blot storby. [DSD]

³⁶*infinitesimalt*: Kommer af det latinske ord "infinitus" (ubestemt), men bruges her i en form som kendes bl.a. fra fransk med betydningen: Forsvindende lille. [ODS]

³⁷*deminutiv*: Kommer af det latinske "deminuere" (formindske) og betyder sandsynligvis i denne sammenhæng: af ganske ringe omfang, meget lille eller lille bitte. NB Staves på dansk normalt "diminutiv". [ODS]

³⁸*occidere*: Ordet kommer antageligt af det latinske "occidere", der bruges om solen i betydningen "gå ned". Ligesom de foregående, karikerende 'overbud' på akademisk jargon, spækket med fremmedord, ligger det bevidst på grænsen til det uforståelige. Et bud ud fra konteksten kan dog være, at de rubesiske [tyske] socialdemokrater efter Suverænenens [Kejserens] afsættelse vil lade den siddende regering falde.

ved, jeg har den ærligste Vilje til at hjælpe. Men hvad skal jeg gøre? Sig mig det.

(36) Sejselnoch: Viljen er ikke nok, Deres Majestæt. Den gode Vilje kan ikke mætte de sultende Kvinder, klæde de frysende Børn. Der maa mere til?

(37) Kongen: Og hvad er det mere?

(38) Drump: Der maa store, personlige Ofre til, store, personlige Ofre fra – fra os alle.

(39) Kongen: Og hvad har saa *De* tænkt at ofre, Hr. Førsteminister?

(40) Drump: Hvadbehager? Naa, jeg – ja! Jeg har – – –

(41) Sejselnoch: Vi er alle rede til at ofre vort Liv, om det skal være, vort Liv for dem, der bygge i Mørke og i Hunger, vi er rede til at udgyde vort Blod, om det kræves, for Arbejdernes hellige Ret. Det er paa høje Tid, at Agraren³⁹, Grosseren⁴⁰ og Prælaten⁴¹⁴² til Bunds faar Forstaaelsen af, hvem de skylder den Føde, de æder, de Klæder, de bærer, det Liv, de bryster sig i.

(42) Arbejdsministrice Vit: Ja! Ja! Ja!

(43) Kongen: Hr. Undervisningsminister! Jeg maa gøre noget, jeg aldrig før har gjort – af den Grund, at De aldrig før over for *mig* har ført et saadant Sprog: jeg maa give Dem en – en – en Tilrettevisning; saadan kan De ikke tale til Landets Konge; det er ikke – – – ikke – – *fair*. De glemmer, at jeg er ikke blot Arbejdernes, men ogsaa Agrarens, *Grossererens* og Prælatens Konge. Jeg vil gerne gøre alt for at – at – at – at bøde paa Arbejdernes Kaar; men min Samvittighed forbyder mig at høre paa Agitations-⁴³ og Vælgermødesprog.

(44) Arbejdsministrice Vit: P!

Pause.

(45) Landbrugsminister Sleby: Deres Majestæt æh skal ikke æh tage det æh saa æh alvorligt. Saadan siger æh han til æh uden at han æh – –

(46) Drump: En Forilelse, Deres Majestæt! Min Kollega har været stærkt optaget af Forholdene i vort Naboland, af Udviklingen der – *er* meget optaget – han ser deri den endelige Frigørelse af den arbejdende Befolkning.

(47) Kongen: Jeg er ikke klar over, hvad der menes med det Udtryk.

³⁹*Agraren*: Sandsynligvis det samme som "agraren", et tysk låneord fra slutningen af 1800-tallet, som kommer af det latinske "agrarius" (landmand). [ODS]

⁴⁰*Grosseren*: Korrekt staveform: Grossererens. Ordet kommer af det franske udtryk "en gros" (i stort mål, i det store). En "grosserer" eller "grossist" er således en person (købmand), som driver handel en gros, i modsætning til "detailhandleren" (kommer af det franske "détailler": dele, skære ud), som driver handel i små partier, i enkeltheder. [ODS] Sejselnoch magter ikke det 'svære' ord og udelader en stavelse, hvilket kongen korrigerer i næste replik.

⁴¹*Prælaten*: "Præst", "gejstlig", kommer fra det middelalderlatinske "prælatus". [ODS]

⁴²*Agraren, Grosseren og Prælaten*: "Agraren, Grosseren og Prælaten" var dengang et fast udtryk, dannet af almindelige betegnelser for tre gamle stænder: bonden, handelsmanden og præsten – eller landbruget, forretningslivet og gejstligheden.

⁴³*Agitations*: Det at søge at påvirke personer eller større kredse ved overtalelse og ophidsning. [ODS]

- (48) Sejselnoch: Der er heller ikke Tale om nogen Forilelse – og hvad Deres Majestæt kaldte for Vælgermødesprog, kaldte De ikke saa med Ret. Min alvorlige Mening og Sandheden sagde jeg – og den vil jeg have Lov at sige, hvad enten jeg staar over for det danske Folk paa det, Deres Majestæt kalder et ”Vælgermøde” eller i Kongesale.
- (49) Arbejdsministrice Vit: Ja! Ja! Ogsaa i Kongesale, saa længe de staar.
- (50) Kongen: Ja, nu nok om det. – Men jeg forstaar ikke rigtigt, hvad der menes med Udtrykket ”Arbejdernes endelige Frigørelse”? Er de da ikke frigjort? Er de da ikke i enhver Henseende stillet lige med de – de – de øvrige Arbejdsklasser. Har de ikke ens Adgang til Domstolene, fri Skolegang, lige Stemmeret – jeg ved ikke, hvad det hedder altsammen. Hvad menes der saa med den endelige Frigørelse?
- (51) Sleby: Ja, derved tænker æh vi Socialister æh nærmest paa, æh at æh Arbejderne skal æh regere altid.
- (52) Sejselnoch: Dermed mener vi, at den sidste Rest af Fortidens Tyranni og Naragtighed skal styrtes – og herpaa ser jeg da et lykkeligt Varsel i, at Rubesiens Konge – at Revolutionen vil begynde med Rubesiens Konges Flugt.
- (53) Kongen: Paa hvad ser De et Varsel deri?
- (54) Sejselnoch: Paa Sejren.
- (55) Kongen: Hvis?
- (56) Sejselnoch: Folkets.
- (57) Kongen: Er Kongens Nederlag da Folkets Sejr?
- (58) Sejselnoch: Ja, i Rubesien, Deres Majestæt.
- (59) Kongen: Naa, men herhjemme?
- (60) Sejselnoch: Her – ja – lad det siges da: her er denne Modsætning jo endnu ikke gældende.
- (61) Kongen: Endnu ikke! Saa bliver den det altsaa en Dag?
- (62) Sejselnoch: Det sagde jeg ikke, Deres Majestæt.
- (63) Kongen: Men tænkte det?
- (64) Sejselnoch: Det er farligt at slutte, at En tænker det, han ikke siger.
- (65) Vit: Farligt! Ja! Ja! Grusomt farligt!
- (66) Kongen: Men om den Modsætning nu en Dag kom, paa hvilken Side stod *De* saa, Undervisningsminister Sejselnoch?
- (67) Sejselnoch: Paa mit Partis.
- (68) Kongen: Men hvor stod Deres Parti?
- (69) Sejselnoch: Spørg Førsteministeren!
- (70) Kongen: (*vender sig mod Drump*)
- (71) Drump: Ja, vi stod, vi stod – ja, vi stod jo – stod jo, hvor – hvor vi altid har staaet.

(72) Kongen: Og hvor er det?

(73) Drump: Paa Friheds, Ligheds og Broderskabs Grund⁴⁴.

(74) Vit: Ja, ja! Urokkeligt! Frihed, Lighed og Broderskab! Det skønne Broderskab!

(*Pause.*)

(75) Kongen: Mine Ministre og Minestricer! Ærlighed og Aabenhed er Egenskaber, jeg sætter Pris paa over alt. Vil De svare mig ærligt: jeg har i lang Tid anet en – en – ja, hvad skal jeg sige – en – ligesom en Række – en Slags – et System af snedigt – snedigt hemmelige Forsøg paa at gøre mig ked af min Gerning. Nu spørger jeg: ønsker De, at jeg skal gaa? Chikanerer De mig for at slippe for at afsætte mig og dermed overtage Ansvar for dette? Er Formaalet at faa mig til frivilligt at takke af?

(*Pause.*)

(76) Sleby: Ja, jeg æh for mit æh Vedkommende æh er smænd særdeles tilfreds æh med Deres M – – –

(77) Sejselnoch: De blev jo ikke spurgt privat, Landbrugsminister!

(78) Kongen: Jeg havde ikke ventet saa megen Ærlighed af Dem, mine Ministre og Ministricer, at De vilde tie til mit Spørgsmaal. Jeg beder Dem derfor tilgive mig, at jeg – jeg har gjort Dem Uret. Men dernæst maa jeg bedrøve Dem med mit Svar. Den Vej, De følger, er ikke den – den rette til at faa mig til at gaa: De skal aldrig ved Chikanerier gøre mig træt af at værne om den Krone, jeg har modtaget fra mine Forfædre og elsker som min egen Sjæl. Aldrig. Og dermed kan Mødet hæves. – Med – med mindre De har mere at fremlægge mig?

(79) Drump: Ja, Deres Majestæt, som Ordensminister maa jeg stille en Forespørgsel til Deres Majestæt. Hvorledes kan General Verge samle store Troppemængder her i Byen uden Ordensministerens Billigelse?

(80) Kongen: I Følge Grundlovens jeg tror, det er § 21⁴⁵, kan den øverste General i Fredstid dirigere Tropper, hvorhen han maatte ønske det i Riget, for kortere Tid, naar han har den øverste Krigsherres Samtykke, og Formaalet er fredeligt. Mit Samtykke har han, og Formaalet er en Militæropvisning for den Japanske Prins.

(81) Sejselnoch: Deres Majestæt! Der spilles Intriger her ved Hoffet.

(82) Vit: Ja, det gør der! det gør der! Det er det forfærdelige! Aah Gud!

⁴⁴*Friheds, Ligheds og Broderskabs Grund*: Slagord som blev lanceret under Den Franske Revolution (1789), hvor bl.a. ”frihed” defineredes som menings-, ytrings- og handlefrihed, og ”lighed” som lighed for loven og lige adkomst til embeder. I 1880 blev sloganet Frankrigs officielle valgsprog. [DSD]

⁴⁵*Grundlovens ... § 21*: §21 i Danmarks Riges Grundlov af 5. juni 1915 lyder: ”Kongen kan udsætte den ordentlige Rigsdags Møder paa bestemt Tid, dog uden Rigsdagens Samtykke ikke længere end paa 2 Maaneder og ikke mere end en Gang i Aaret indtil dens næste ordentlige Samling”. Et af de store stridspunkter under Påskekrisen var Udenrigs- og Forsvarsminister Konows beslutning om at trække tropper til hovedstaden. De ’formelle’ stridspunkter vedrørte – som under forfatningskampen 1871-1901 – fortolkningen af grundloven. Kongens (’den øverste Krigsherre’) replik kan her tolkes som en slet skjult trussel over for regeringen, at han kunne beordre Rigsdagens møder udsat og dermed - formentlig sammen med militæret - de facto regere i det mindste i to måneder. [DRG 1915]

- (83) Kongen: Intriger! Ved Hoffet! Vil De dermed antyde Muligheden af, at jeg skulde tænke paa Intriger her mod Folket?
- (84) Sejselnoch: Nej, ikke *De*, men Deres Majestæt. Ja, for det er Ulykken ved Kongedømmet, at Kongen er ikke Konge. *De* er ikke Konge; men Konge er *De* og Hendes Majestæt og Kabinetssekretæren og Konfessionariusen⁴⁶ og alle de andre synlige og usynlige, der hører til et Hof, Mennesker, hvis Raad ikke kan undgaa stundom at naa Deres Majestæts Øren og – – –
- (85) Kongen: Er – er – er – er Præsidenten Eneboer – da?
- (86) Sejselnoch: Jeg anser mig ikke for bemyndiget til at diskutere ”Monarki eller Republik” med Deres Majestæt. Men eet ved jeg mig bemyndiget til, og det er at tale det dagligdagse og fjernt fra Hoffet værende, det slidende og lidende Folks Sag. Og dér skyr jeg ingen Anstrengelse, intet Middel for at øge dets Lykke.
- (87) Vit: Nej, det gør vi ikke. Det gør vi ikke.
- (88) Kongen: Gør jeg da? Hvor mange Gange har jeg sagt Dem, at jeg er rede til at bringe et hvilket som helst Offer – var det end min Krone – om jeg kunne gavne mit Folk derved? Men fordi *De* kommer og siger, at det var *Dem* belejligt, at jeg gik –
- (89) Sejselnoch: Vi taler paa Folkets Vegne. Vi er det danske Folks kaarne Mænd.
- (90) Vit: Det er vi. Vi er det danske Folks kaarne Mænd – Mænd.
- (91) Kongen: En Del af Folket, ja, som *De* maaske tager, tager *Dem* større Rettighed over, end det selv nogensinde har tiltænkt *Dem*.
- (92) Sejselnoch: Vover Deres Majestæt dermed at insinuere, at vi vildleder Folket?
- (93) Kongen: Jeg skal ikke dømme. Det maa *De* spørge Deres Samvittighed om.
- (94) Sejselnoch: Vor Samvittighed over for Folket er ren. Men Deres Majestæts – –
- (95) Kongen: Hvad vover *De*?
- (96) Sejselnoch: Hvad skal de Tropper her i Byen? Hvad skal de? Vi kræver Svar!
- (97) Alle: (*springer op*) Ja, ja, vi kræver Svar!
- (98) Sleby: – æh Svar!
- (99) Vit: Død over Udflugterne! Død! Død! Død!
- (100) Kongen: (*hvid af Vrede*) Den japanske – – betvivler *De* – – – vil *De* sige, jeg lyver?
- (101) Sleby: Ja, æh den med æh Japaneren æh – – –
- (102) Sejselnoch: Vi kræver Soldaterne hjemsendt i Morgen den Dag.
- (103) Vit: Allerede i Aften! Allerede! Blodet skinner rødt over Agrene.
- (104) Kongen: I Morgen! Og i Overmorgen skal Paraden holdes.
- (105) Sejselnoch: I Morgen den Dag skal de hjemsendes. Det kræver vi, og vi viger ikke.

⁴⁶*Konfessionariusen*: Middelalderlatinsk ord (kommer af ”confessio” - bekendelse), som betyder skriftefader. For Danmarks vedkommende har titlen fra midten af 1800-tallet været brugt for kongefamiliens sjælesørger. [ODS]

- (106) De andre: Nej, nej, vi viger ikke.
- (107) Sleby: – æh ikke.
- (108) Kongen: Hjemsende Tropperne – for Næsen af Prinsen!
- (109) Sejselnoch: Vi kræver det.
- (110) Kongen: Skulde jeg – –
- (111) Sejselnoch: Siger Deres Majestæt Nej, rejser vi Kravet i Pressen i Morgen.
- (112) Kongen: Er dette en – en Sømmensv – – ?
- (113) Sejselnoch: Og er Kravet først rejst i Pressen, saa har vi Konflikten, Modsætningen mellem Konge og Folk.
- (114) Kongen: Og det maa jeg taale – –
- (115) Sejselnoch: Ja eller Nej!
- (116) Kongen: Vent blot et Øjeblik!
- (117) Sejselnoch: Deres Majestæt forlader ikke denne Stue, før vi har faaet et klart og utvetydigt Svar. Bliver Tropperne hjemsendt: Ja eller Nej?
- (118) Kongen: De skal faa Svaret strax.
- (119) Sejselnoch: Nu! Ja eller Nej?
- (120) Kongen: Vover De at røre ved mig? Til Side. (*Alle viger uvilkaarligt, undtagen*)
- (121) Sejselnoch: Deres Majestæt faar ikke Lov at forlade – – (*griber fat i Kongen*)
- (122) Kongen: (*river sig løs*) Slip eller ved den levende Gud – (*ud*) .
- (*Pause.*)
- (123) Drump: At tænke sig, han vover at trodse os!
- (124) Sleby: Æh, hvad mon der nu æh – –
- (125) Handelsminister Oljean: Gik De ikke for vidt, Sejselnoch?
- (126) Sejselnoch: Kun saa vidt som jeg maatte gaa for at forklare ham, at han skal gaa.
- (127) Drump: Jeg ved sandelig ikke, hvad vi nu skal foretage os.
- (128) Malfan: I dette veritabelt⁴⁷ komplicerede, men genialt improviserede Moment af supernatural Komik og antropomorfisk⁴⁸ – – –
- (129) Vit: Jeg kan ikke komme til Orde; thi det suser og bruser i min Sjæl af højstemt Jubel ved det hellige, der nu er ved at fødes.
- (130) Sejselnoch: Eet maa vi holde os alle for Øje, at der fra nu af kræves ubrødeligt⁴⁹ Sammenhold.
- (131) Drump: Ubrødeligt Sammenhold, ja.

⁴⁷*veritabelt*: Fransk ord, af det latinske ”verus” (sand), der bruges som udtryk for, at noget virkeligt, fuldt ud er, hvad det kaldes, anses for. [ODS]

⁴⁸*antropomorfisk*: Ordet betyder ”menneskeformet” på græsk og betegner bl.a. guder, som fremstilles i menneskelig skikkelse og tænkes at besidde menneskelige egenskaber. [DSD]

⁴⁹*ubrødeligt*: Synonymt med ”ubrydeligt”. [ODS]

- (132) Sejselnoch: Tiden er inde til afgørende at vise, hvem der har Magten her i Landet.
- (133) Trafikminister Pro: Men hvis han nu ikke giver sig?
- (134) Drump: Saa truer vi blot med Afskedsbegæring.
- (135) Sejselnoch: Saa vidt lader han det aldrig komme, svag af Natur, som han er, og ene, som han staar. Ikke eet Menneske tør hjælpe, hvis han staar uden parlamentarisk Regering. Og hvordan kan han faa en saadan uden os?
- (136) Drump: Aldrig. Men vi har ogsaa andre Midler til at faa ham til at bøje sig.
- (137) Sejselnoch: Men det ønsker vi ikke, han skal.
- (138) Industriministrice Saasy: Skal han ikke bøje sig?
- (139) Sejselnoch: Nej, han skal ikke bøjes, men – (*standser*)
- (140) Vit: Ja, ja, styrtes, styrtes skal han. O, opløftende Øjeblik! Saa har Arbejdernes Sved og Blod da ikke flydt forgæves. Nu river vi Kronen af Hornene, ned, ned med det store Dyr i Johannes' Aabenbaring. Brødre og Kammerater! Hilser den kommende Morgenrøde i Vestens Skyer.
- (141) Trafikminister Pro: Hvem skal saa være Republikkens første Præsident?
- (142) Handelsminister Oljean: Hvor stor kan hans Løn blive?
- (143) En Ministrice: Jeg foreslaar, det bliver en Kvinde, for at vi kan vise Europa vor fuldstændige Demokratisering.
- (144) Ministricerne: Ja! Ja!
- (145) Sejselnoch: Den Tid! Den Glæde!
- (146) Drump: Men Tiden er nær.
- (147) Malfan: Og Resultatet absolut og sikkert.
- (148) Drump: Ja, for naar Socialister vil noget – – –
- (149) Sejselnoch: – – – saa sker det. Hvad nu? (*Tjener med et Kort til Drump.*)
- (150) Drump: (*ser paa Sejselnoch*) . Det er Redaktøren, Social-demokratens⁵⁰ Redaktør – –
- (151) Sejselnoch: Emil Kuhn – – –
- (152) Drump: Ja, han staar derude – –
- (153) Sejselnoch: Lad ham komme ind. Statsraad kan denne Ballade vel ikke mere kaldes.
- (154) Emil Kuhn: (*ind*) Her? Hvor er Kongen? Godaften!
- (155) Sejselnoch: Han er gaaet.
- (156) Emil: Gaaet! Gaaet? Hvad vil det sige?
- (157) Sejselnoch: Desværre kommer han saamænd nok igen.
- (158) Emil: Desværre? Hvad mener I? Hvad er her sket?

⁵⁰*Socialdemokratens*: Reference til avisen "Social-Demokraten", grundlagt i 1872 af bl.a. Louis Pio, grundlæggeren af den socialistiske arbejderbevægelse i Danmark. Avisen hed oprindeligt Socialisten, men navnet blev i 1874 ændret. [DSD]

- (159) Drump: Jo, vi stillede jo, som De ved, Forlangende om – – –
- (160) Sejselnoch: Ja, vi fremkom med en høflig Forespørgsel, om det ikke lod sig gøre at hjemsende ”Paradetropper”.
- (161) Emil: Jaja. Gik han da ikke glat ind paa det?
- (162) Oljean: Aldeles ikke, han vilde ikke høre Tale – –
- (163) Drump: Tværtimod! Han blev saa vred – – –
- (164) Emil: Hvad siger De? Oh, saa ligger der dog noget bag ved. Men jeg skal tale med ham selv endnu i i Aften. Saa bliver alt godt. Jeg troede ham dog saa fuldt. Hvordan kan vort Venskab nu bevares?
- (165) Sejselnoch: Jeg frygter for, Emil Kuhn, at du i de Tider, der kommer nu, maa opgive det Venskab.
- (166) Emil: O, sig ikke det!
- (167) Sejselnoch: Kongen maa væk!
- (168) Vit: Ned! Ned!
- (169) Emil: Betænk det nøje! Er det nødvendigt for Folkets Lykke? Er det Offer nødvendigt?
- (170) Sejselnoch: Ja, det er. *Jeg* kan ikke samarbejde mere med ham. Og saa ved jeg ikke, om du kan tænke dig nogen anden Udvej: – Men – der kommer jo din Broder.
- (171) Kabinetssekretær Willi Kuhn: (*ind*) Mine Herrer! Hans Majestæt Kongen har overdraget mig det Hverv at meddele Dem, at Statsraadet er hævet.
- (172) Sejselnoch: Statsraadet kan kun hæves med Førsteministerens Billigelse. Giver Førsteministeren sin Billigelse?
- (173) Drump: Næ! næ, det gør jeg sandelig ikke.
- (174) Sejselnoch: Vil De, Hr. Kabinetssekretær, saa meddele Hans Majestæt, at Folkets kaarne Talsmænd ikke kan forsvare for deres Samvittighed med Henblik paa det danske Folks Lykke at forlade denne Stue, før vi har oplevet en Samtale med Landets Førsteborger Mund til Mund.
- (175) Willi: Jeg gaar Hans Majestæts Ærinde til de Herrer, ikke de Herres til Hans Majestæt. Hans Majestæt holder Kabinetssekretær og De Herrer, saa vidt jeg ved, Bybud.
- (176) Emil: Bror! Ikke den Tone over for Ministeriet, hører du. Der er dog eet i Verden, vi to er enige om, at det er først og fremmest vort Lands Lykke, det gælder; den beforder du ikke ved at tale saa. *Jeg* beder dig stillfærdigt og indtrængende og gaa til Kongen og sige ham, at vi maa tale med ham blot et Par Minutter endnu.
- (177) Willi: Nej.
- (178) Sejselnoch: Hans Majestæt har forladt Statsraadet uden at hæve Mødet. Vi kan ikke gaa, før Mødet er hævet.
- (179) Drump: For De vil vel ikke have os til at begaa noget ulovligt?

- (180) Willi: (*peger paa Emil*) De maa have regnet med, at Mødet var hævet, da de gav uvedkommende Personer Adgang hertil.
- (181) Sejselnoch: Deres Broder trængte selv herind – –
- (182) Emil: Næ, Tjeneren sagde nu, Sejselnoch, at du havde givet mig Lov – ellers var jeg ikke kommen. Men hvorfor denne kolde, indædte Tone? Vi er jo da alle Landsmænd, vi vil jo alle det samme: vort Folks Lykke; kun vor Tro er forskellig, vore Midler. Lad os dog tale sammen som Landsmænd, som –
- (183) Sejselnoch: Ja, men vi vil ikke tale med Kongens Tjener, vi vil tale med Kongen selv. Vi, det danske Folks kaarne Repræsentanter, kræver i fuld Bevidsthed om vort Ansvar paa Nationens Vegne i denne Alvorsstund personlig Forhandling med Landets Førsteborger. Nægter han os det, stempler jeg ham her som en Mand, der i vort Riges Historie mest skæbnebetungede Øjeblik svigter sin strengeste Pligt – da maa Fremtidens Ansvar tynde paa ham, de nøgne Børns, de hungrende Kvinders, de tørst – de lidende Mænds Skrig naa hans Øren, og Blodet af de værgeløse, der nedsables, komme over ham og hans Æt.
- (184) Willi: Den gammeltestamentlige Profetværdighed kan De nøjes med at anlægge og bære over for Folket, Hr. Sejselnoch. Mig imponerer den ikke. Ikke som Profet, kun som Tribunepolitiker kan De opnaa min Kompliment.
- (185) Sejselnoch: Er der nogens Komplimenter, vi ikke sætter Pris paa, er det Deres Hr. Kabinetssekretær.
- (186) Drump: For hos os er ingen mere ildesete end Forrædere.
- (187) Saasy: Og De er den største af alle, De –
- (188) Oljean: Ja, føj for Satan for saadan en!
- (189) Vit: Død over Forræderen! Kast hans Lig for de vilde Hunde!
- (190) Emil: Nej, tys! hvad skal dette hjælpe til? Det er visselig ikke Tid til Skænderi.
- (191) Sejselnoch: Du har Ret, Emil Kuhn, og for sidste Gang spørger jeg Dem, Hr. Kabinetssekretær: Vil De hente Kongen eller ej?
- (192) Willi: Jeg skal svare Dem, og modsat de Herres Sædvane –
- (193) Saasy: Her er ogsaa Damer til Stede.
- (194) Pro: Dem tager han ingen Hensyn til.
- (195) Drump: Uopdragenheder kunde De gerne spare os for, Hr. Kabi – –
- (196) Vit: Nej, nej, fra den Kant maa man være forberedt paa alt.
- (197) Willi: – – og modsat de Herres Sædvane svare kort. Jeg er led og ked af Deres evige Veltalenhed, Deres opstyltede Fraser, Deres Ørkenbrøl. Vort Land trænger ikke mere til Forhandling, men til Handling. Og det skal De faa mere at se af i den nærmeste Fremtid, end De har drømt om i hele Deres demokratiske Liv. Jeg har ventet i Taalmod og Forsagelse⁵¹ paa denne Stund – og Gud være lovet, at den er kommen!

⁵¹Forsagelse: Betyder i denne sammenhæng at afstå fra, at opgive - med bibetydning af, at det koster en overvindelse, resignation eller forårsager et afsavn: det at give afkald på. [ODS]

- (198) Malfan: Kolleger! Som inspirerende Social-demokrater distancerende os fra Proverbiet⁵²: Honny soit qui mal y pense⁵³, kan vi umuligt tolerere panegyriske⁵⁴ Evakuationer og elegiske⁵⁵ Manipulationer af en enviable méchant⁵⁶ og politisk apatisk⁵⁷ Tronparasit.
- (199) Sleby: Ja, æh det er æh lige æh mine Ord æh.
- (200) Sejselnoch: Jeg kan gøre Udenrigsministricens Ord til mine. Vi har intet at forhandle med Dem om, Hr. Kabinetssekretær, og vi lader os ikke forvirre, hverken af Dem eller nogen anden. Som det danske Folks kaarne Førere vil vi vide at værges dets dyreste Rettigheder mod magtgriske Blodspekulanter, Intriger og regeresyge Kamarillaers⁵⁸ Hovmod.
- (201) Oljean: Bravo! Bravo!
- (202) Andre: Det vil vi! Det vil vi!
- (203) Malfan: Som om det var mig, der sagde det! Ja, ja.
- (204) Vit: Vi staar fast til Døden og til Graven.
- (205) Willi: Meget prisværdigt. Det vil sikkert blive Dem en stor Glæde at dokumentere det. For at De, mine Herrer, der er her til Stede, har anden Tragten end selv at alby Dem frem, er der i dette Land ingen tænkende, der tror, undtagen min Bror der, Social-demokratens idealistiske, men af Deres Floskler og Løgne ganske forblændede og fortumlede Redaktør.
- (206) Emil: Saadan noget har du ikke Lov at sige, Willi!
- (207) Drump: Og det skal frie Social-demokrater lade sig byde!
- (208) Oljean: De Ord skal vi ikke glemme Dem.
- (209) Flere: De skulde skamme Dem.
- (210) Vit: Nej, nu gaar det alligevel over alle Grænser.
- (211) Sejselnoch: Var Deres Mund, Hr. Kabinetssekretær!
- (212) Willi: Det er De ikke den rette Mand til at lære mig, Hr. Sejselnoch. Men hør da: nu vil jeg vende mig særlig til Dem, fordi jeg ved at karakterise Dem karakteriserer

⁵²*Proverbiet*: Latinsk ord for "ordsprog". [ODS]

⁵³*Honny soit qui mal y pense*: Spøgefuld reference til "Hosebåndordenen" (The Most Noble Order of the Garter), Englands højeste orden, indstiftet ca. 1343 el. 1348 af Edward 3. til støtte for hans forsøg på også at blive konge af Frankrig. Ordenstegnet er et blå hosebånd, der ligner et sværdbælte med spænde, med ordene "honi soit qui mal y pense" - skam få den, der tænker ilde derom - broderet i guld. [DSD & BOE]

⁵⁴*panegyriske*: Kommer af det græske "panegyris" (folkeforsamling, folkefest) og betegner begejstret, rosende skrift eller tale. I konteksten betyder "panegyriske Evakuationer" noget i retning af 'selvbesmykkende undvigelse'. [ODS]

⁵⁵*elegiske*: Kommer af det græske "élegos" (klagesang) og bruges som udtryk for en stærk indre følelse (længsel, sorg), ofte med en nedsættende betoning af klagende, sørgelig, sentimentalt bevægende, rørende. [ODS]

⁵⁶*enviable méchant*: Fransk udtryk for "en misundelsesværdig skurk".

⁵⁷*apatisk*: Kommer af det græske "páthos" (lidelse, sindsbevægelse) og betegner ufølsomhed for lidelser eller lidenskaber. I medicinsk regi og dannet sprogbrug anvendes ordet for uimodtagelighed for indtryk samt en høj grad af sløvhed eller ligegyldighed. [ODS]

⁵⁸*Kamarillaers*: Spansk låneord afledt af "cámara" (lille kammer), som betegner en mindre kreds af personer, der politisk søger at påvirke et statsoverhoved bag ryggen på de ansvarshavende ministre, en slags skyggekabinet. [ODS]

Partiet, selv om det, at De er Fører for det, kun vil sige, at De blandt Nuller rager højest op og mellem Skraalhalse er den største.

(213) Oljean: Skældsord! Skældsord byder han os.

(214) Emil: Ikke et Ord mere, Willi.

(215) Vit: Han er jo ganske hysterisk! Lad os slaa ham ned, Kammerater!

(216) Flere: Vi vil ikke høre ham! Fy!

(217) Willi: Og ved De saa, Hr. Sejselnoch, hvordan De er? Ja, De gør. Men det er aldrig sagt Dem. Saa hør det da nu: usømmelig ærgerrig, modbydelig snedig og ubegrænset fejjg – – –

(218) Sejselnoch: De skal staa til Ansvar for Domstolene – –

(219) Willi: Usømmelig ærgerrig: De har presset og luret og befalt Dem frem: Journalist, Redaktør, Borgmester, , Rigsdagsmand⁵⁹, Minister, Præsident. Saadan har De tænkt Dem Deres Levned, og hvor nær ved Maalet var De ikke, da De blev styrtet!

(220) Sejselnoch: Blev styrtet – haa!

(221) Willi: Altid Nr 1: Bladets Hoved, Byens Hoved, Rigsdagens Hoved, Landets Hoved. Ikke fordi De havde nogen Kongstanke⁶⁰, De vilde sætte igennem, ikke fordi De havde den stoltes Herskertrang i Deres Blod, men fordi De drives af Deres lurvede Forfængelighed. Derfor er De ogsaa "Fritænker"⁶¹, fordi den Tanke er Dem utaalelig, at Gud skulle være over Dem, at der var en uafsættelig Konge i Himlen, saa De aldrig kunde blive Præsident der. – Modbydelig snedig: Derfor tog De selv Undervisningsministeriet, fordi det var en lidet udsat Post; derfor omgav De Dem med lutter Undermaalere som Ministre for selv at kunne grejde⁶² alt – –

(222) Pro: Naa, det maa jeg sige – – –

(223) Willi: – – – derfor fortrædige De Kongen for at faa den afholdte Mand til selv at gaa uden at faa Folkets Harme mod Dem, derfor sværtede De ham i det dulgte⁶³ hos Arbejderne, der dengang ogsaa elskede ham. Og ubegrænset fejjg: derfor er De aldrig gaaet aabent til Værks med noget som helst; derfor lod De Drump blive Førsteminister for, om det gik galt med det første socialdemokratiske Ministerium, da at kunne –

(224) Drump: Undskyld, det var dengang mig selv, der anmodede –

⁵⁹*Rigsdagsmand*: Ordet "rigsdag" betegner et parlament i Norden og Tyskland ("Reichstag"). I Danmark brugtes ordet fra 1849 om den repræsentative, lovgivende forsamling, bestående af folketing og landsting. Tokammersystemet varede indtil Grundlovsændringen i 1953. [ODS & DSD]

⁶⁰*Kongstanke*: Norsk ord almindeligt brugt med henblik på Henrik Ibsens drama "Kongs-Emnerne" (1871), hvor det betegner den tanke eller plan, som en konge lægger til grund for sin gerning. Her bruges ordet (som oftest) i videre anvendelse om en ledende tanke, hovedidé, en storslået, dristig tanke eller plan. [ODS]

⁶¹*Fritænker*: Kommer af det engelske udtryk "free-thinker". Bruges ofte som betegnelse for en person, som benægter religionens sandhed, en gudsfornægter eller ateist. [DSD]

⁶²*grejde*: Låneord indført fra norsk (greida) i sidste halvdel af 1800-tallet. Ordet betyder i denne sammenhæng at bringe i orden, at ordne. Stavemåden synes at pege tilbage på ordets oprindelseshistorie, da ordet almindeligvis staves "greje". [ODS]

⁶³*dulgte*: I det skjulte.

(225) Willi: – da at kunne vælte Skylden over paa ham og ofre ham; derfor har De lønligt opmuntret Hadet mellem Arbejdere og Arbejdsgivere, hemmeligt støttet ulovlige Strejker, væltet Blækhuse fulde af Ondskab, Mistænkeliggørelse og Had ud over Landet, ødelagt Hjemmene ved at slæbe Kvinden bort fra Vugge og Gryde og op paa Tribun og Talerstol, ved at væve Politikens og ”Frigjorthedens” Nessosgifte⁶⁴ ind i Huslighedens og Moderlighedens skønne Kjortler, saa vore fagre danske Kvinder – med forvredne Miner gik til Grunde og omskabtes til Væsner af den Art, som her staar – – –

(226) Vit: Vi vil ikke høre mere – – Som om vi ikke var Idealet af Kvinder!

(227) Drump: Manden er sindssyg – –

(228) Willi: – derfor kvalte De al Kritik og alle Forespørgsler i Bravader⁶⁵ og Poesi og Løgn; derfor købte De Dem Stemmer ved Understøttelser og Ben⁶⁶ og Bevillinger; derfor blev De en Forhandlingens og Bevillingens Mand i Stedet for en Handlingens og Viljens.

Pause. Der er blevet dødsstille.

(229) Willi: Og De skreg op om Deres Hjerteblood for det slidende og stridende Folk, mens De gav Fanden i Folket, uden for saa vidt som det var den Lerklæt, De kunde træde op paa for at føle Dem højere. Hjulpet af en ulykkelig Grundlov, som en Konge gav i misforstaaet Idealisme, begunstiget af en ærlig og velmenende, men dog for svag og for let overbeviselig Monark, saaede Gift og Ondsind ud mellem Folkets værgeløse Masser, staaende som Opposition over for et Regeringsparti, der selv var befængt af det store onde: Ansvarsløsheden, der hygger sig overalt, hvor ikke en enkelt, men en Sum skal regere, Begejstringsmangelen og Forhandlingsveltalenhedssygen, dragende Fordel af den Raadenskab og Usseldom, som denne Frihedens Karikatur og Selvbestemmelsens Løgn har omskabt vort forhen sunde Statslegeme til, boltrende sig i denne Opløsningstilstand som Deres rette Element, besvigende og forgiftende Arbejdernes godtroende og saa langt fra ondsindede Skarer med Deres egen Misundelses og Magtbryndes⁶⁷ dagsky Had – – –

(230) Sleby: Æh æh æh æh jeg synes, det var Dem, der æh før rettede æh Bebrejdelse æh mod os for æh æh Veltalenhed –

(231) Willi: Ja, jeg ved, jeg selv er veltalende i dette store Øjeblik, men det kommer af, at nu er den Time inde, jeg tavs og fortvivlet og dog viss i min Sag har ventet paa i det

⁶⁴Nessosgifte: Reference til kentauren Nessos, som fragtede folk over floden Lykormas i den græske mytologi, og myten om Deianeira og Herakles. Her fortælles det, at Nessos, da han i forbindelse med en overfart havde forsøgt at voldtage Deianeira og lå for døden efter at være ramt af Herakles' pile, lokkede han hende til at gemme lidt af sit udsivende blod, som ville sikre hende Herakles' kærlighed. Mange år efter prøvede Deianeira midlet mod Herakles' forelskelse i Iole, men med katastrofale konsekvenser: Blodet ætsede sig ind i Herakles, som stærkt forpint besteg Oitebjerg, hvor han døde. ”Nessosgiften” må således være kentaurens blod. [DSD]

⁶⁵Bravader: Kommer af det franske ord ”bravade” og bruges til at betegne en stolt, pralende opførsel. [ODS]

⁶⁶Ben: Nemme biindtægter. [ODS]

⁶⁷Magtbryndes: Magtsyge eller magtbegær. [ODS]

sidste helvedslange Decennium⁶⁸, ventet, mens jeg grublede paa, hvad jeg da skulde sige, saa jeg til sidst kunde det udenad – kunde det udenad, saa jeg sagde det højt, naar jeg i de grubletunge, søvnløse Nætter gik op og ned ad mit Gulv, sagde, at mit Land kunde reddes ud af det Nid⁶⁹, det Kævl, den Smaalighed, den Ufordragelighed, den Opløsning, De har nedstyrtet det i ved Hjælp af Frihedens giftberusende Dødedrik, Demokratiets mordbrændende Løgn.

(232) Drump: Af sine egne skal man høre det. Er det Sønnen af den Mand, hvis Navn staar først under den frie Grundlov? Er det Revolutionsmaneren fra de unge Dage, han, der maatte sendes udenlands for at svales lidt? Er det ham, der blev Kongens Kabinetssekretær for sin demokratiske Begejstring, sit glødende Frisinds Skyld?

(233) Willi: Ja, det er mig. Det er mig, der engang svor til Frihedens Fane og kureredes af Dem, mine Herrer, kurreredes ved at se Deres Færd paa Tinge og ved Hove, ved at se, hvordan De tjente Folket, og især, hvordan de tjente selv. Det var mig, der saa al Jammeren, saa, at Medicinen, min Far og den gamle Konge havde foreskrevet, var kun Gift, og bad til Himlen, at Lægen maatte komme til dette dødssyge Land, Lægen med Mod og Tro og Vilje, bad, til jeg mærkede, det groede i mig, og jeg svor ved den levende Gud og alle hans hellige Engle, at jeg vilde gribe Kniven og operere Kræftknuden væk, det blive saa til Død eller Frelse.

(234) Malfan: Men hvorfor hører vi paa dette defekte og degenererede⁷⁰, dette hysteriske og imbecile⁷¹ Individts sygeligt entusiastiske Hallucinationer, naar –

(235) Sejselnoch: Nej, Udenrigsministricen har atter Ret: hvad kommer denne overspændte Mands Vildfarelser os ved? Det var jo med Kongen vi skulde tale. Efter dette, Hr. Kuhn – jeg kalder Dem ikke mere Kabinetssekretær, da en saa farligt Syg jo ikke vil kunde beklæde et saadant Embede – vil vi derfor allerede i Aften skaffe Dem Ophold paa en fjerntliggende Nerveklinik. Naturligvis staar det enhver klart, der hørte Deres lange og om overordentlig Overspændthed vidnende, Deres ubeherskede og selvfølgelige ganske meningsløse og perfide⁷² – – jeg vil ikke sige Tale, men Ordstrøm, at hvis vi ikke var paa det rene med, at Deres Tilstand kræver øjeblikkeligt Klinikophold, som jo vor omsorgsfulde og folkelige Regering har skaffet enhver Borger gratis Adgang til, stod Tugthusets Døre Dem aabne paa Grund af Deres Optræden her i Aften over for det danske Folks Regering. – Maaske jeg tør bede Landets Førsteminister om strax personlig at gaa til Kongen i hans private Gemak eller, hvor han maatte findes, nu da vi jo ingen Mellemmand har mere, og bede ham i Folkets Navn forføje sig hid.

⁶⁸*Decennium*: Latinsk ord for årti: "decem" (ti) og "annus" (år). [ODS]

⁶⁹*Nid*: Betyder "had" eller "misundelse", jf. tysk "Neid". [ODS]

⁷⁰*degenererede*: Kommer af det latinske "degenerare" (vanslægte) og betegner typisk et yngre slægtled, der sammenlignet med ældre viser ringere kraft dvs. forfalder i legemlig eller åndelig henseende, jf. fransk "dégénérer". [ODS]

⁷¹*imbecile*: Latinsk ord for "svag, sygelig", som overvejende bruges i betydningen svagt begavet, åndssvag, meget dum eller idiotisk. [ODS]

⁷²*perfide*: Kommer af det latinske "perfidus" (uden tro eller uden tillid), altså troløs eller forræderisk. Her i betydningen falsk, nederdrægtig, ondskabsfuld. [ODS]

- (236) Drump: Med største Fornøjelse.
- (237) Willi: (*træder i Vejen for ham*) Til Kongen kommer ingen.
- (238) Sejselnoch: Det skal jeg dog vise Dem. Saa gaar jeg selv.
- (239) Willi: Det er just, hvad De gør. De gaar, Hr. Sejselnoch. Thi jeg har endnu en Besked at bringe de Herrer fra Hans Majestæt.
- (240) Sejselnoch: Det nytter Dem ikke. Vi tror Dem ikke. Vi anerkender ikke mere – – –
- (241) Willi: Derfor har jeg ogsaa sikret mig et Dokument her med Hans Majestæts egenhændige Underskrift – –
- (242) Emil: Nej, nej: Vi vil ikke se det. Willi: ved Fars Minde, for vort Folks Skyld, vor Konges – aah, gem det, gem det – – –
- (243) Sejselnoch: Hvad har De der?
- (244) Drump: Afslaar han endnu den Hjemsendelsesordre?
- (245) Willi: – – et Dokument, hvori Hans Majestæt befaler – –
- (246) Drump: Om det saa var hele Hærens Indkaldelse, saa –
- (247) Emil: Ved alt, hvad du tror paa, ti!
- (248) Sejselnoch: Naa? vi venter!
- (249) Willi: – – i Henhold til Grundlovens § 14⁷³ –
- (250) Sejselnoch: Guds dyre Blod!
- (251) Willi: – at meddele Ministeriet – –
- (252) Emil: Nej, nej, nej – –
- (253) Willi: Dets Afsked. – Godnat. (*Ud. Maalløs Pause.*)
- (254) Emil: (*river i Døren*) Nej, nej, jeg maa tale med Kongen – Willi – hører du – jeg maa – aah Gud, den er laaset.
- (255) Sejselnoch: (*hvid*) Saa kan den aabnes i Morgen – af Folket. I sit Folks Blod skal Tyrannen kvæles.
- (256) Emil: (*skjuler sit Ansigt*) Gud skærme vort Fædreland!

2. Akt: Anden Fase.

⁷³Grundlovens § 14: I den faktiske Danmarks Riges Grundlov af 5. juni 1915 er kongens ret til afskedigelse af "sine Ministre" fastsat i §13: "Kongen udnævner og afskediger sine Ministre. Han bestemmer deres Antal og Forretningernes Fordeling imellem dem. Kongens Underskrift under de Lovgivningen og Regeringen vedkommende Beslutninger giver disse Gyldighed, naar den er ledsaget af en eller flere Ministres Underskrift. Enhver Minister, som har underskrevet, er ansvarlig for Beslutningen". I den nuværende Danmarks Riges Grundlov af 5. juni 1953 er formuleringen i §14: "Kongen udnævner og afskediger statsministeren og de øvrige ministre. Han bestemmer deres antal og forretningernes fordeling imellem dem. Kongens underskrift under de lovgivningen og regeringen vedkommende beslutninger giver disse gyldighed, når den er ledsaget af en eller flere ministres underskrift. Enhver minister, som har underskrevet, er ansvarlig for beslutningen." [DRG 1915] & [DRG]

Forværringen.

Næste Morgen. Kl. 10. Sømmesteds.

(257) Willi: Og det er De ganske overbevist om, Hr. General?

(258) Verge: Ja.

(259) Willi: Jeg kan i et og alt forlade mig paa Hæren?

(260) Verge: Nej.

(261) Willi: Nu?

(262) Verge: Ikke De?

(263) Willi: Ikke jeg, men –?

(264) Verge: Hans Majestæt.

(265) Willi: Ja, ja, naturligvis, Hans Majestæt, ja.

(266) Kongen: (*ind*) Godmorgen! Godmorgen! – Naa, Hr. Overgeneral! Ja, Dem behøver jeg ikke at spørge om noget. Dem ved jeg, hvor jeg har.

(267) Verge: Ja, Deres Majestæt.

(268) Kongen: Det er ikke for ingenting, at De har tjent i min Fars og min Tjeneste i en 30 Aar. Det – det præger sin Mand, gør det. Men nu Hæren, hvad siger den?

(269) Verge: Hvor jeg staar, staar Hæren.

(270) Kongen: Helt og holdent?

(271) Verge: Deres Majestæt! Soldaterne har jeg levet min Tid iblandt, Soldaterne er mine Børn. Hæren elsker mig som jeg Deres Majestæt.

(272) Kongen: Det var et stærkt Ord, min kære Ven; men Gud velsigne Dem, at De tør sige det. For jeg ved, at naar *De* siger det, har det – er det – har det sin Rigtighed. Godmorgen, Hr. Overgeneral!

(273) Verge: Deres Majestæt! Tillad mig et Par Ord, for at Misforstaaelse kan være udelukket. Det er Deres Majestæt, Hæren er hengiven – og hverken nuværende eller forhenværende Revolutionsmanere, undtagen saa længe som de er eet med Deres Majestæt. (*bøjer sig og gaar*) .

(274) Kongen: Naa – ja – næ – naturligvis. Ja – ja, han er et prægtigt Menneske – men, men alligevel en løjerlig Snegl; for hvad mente han nu med dette sidste?

(275) Willi: Han tilgiver mig aldrig min Ungdom! Ja, havde Landet flere saadanne Mænd! Uden ham var jeg magtesløs og Deres Majestæt dømt. Hm! – Naa, men her er den nye Ministerliste.

(276) Kongen: Ja, hør, sig mig engang, Hr. Kabi – – Hr. Førsteminister. De har indskrumpet Ministeriet til 8 Mand Dem selv foruden – det forstaar jeg foreløbig ikke; jeg synes, der maa være nok at gøre. Og for det andet – ja, det er uhyre hæderlige Folk;

men kan vi forsvare over for vor Samvittighed at omgive os med Mennesker, der er saa lidt kendte med Politik?

(277) Willi: Jeg har før sagt Deres Majestæt, at jeg i de nærmeste Dage ikke vil kunne overkomme at gøre Deres Majestæt klart rede for hvert af mine Skridt.

(278) Kongen: Ja, det er sandt, ja. Næ, det forlanger jeg heller ikke. Nu tager *De* Ansvaret. Og Gud skal vide, at jeg er glad ved at flytte det fra Drumps Skuldre og over til Deres. De er en Mand, jeg tør stole paa, og – og – og naar De har givet mig Deres Haand paa aldrig at gøre andet eller indlade Dem paa andet, end hvad De tør staa til Regnskab for over for Gud, saa er jeg tryk. Og nu er vi sprunget ud i det, og nu vil vi blive her eller dø. Vi ved, at – at vi kun har handlet i vort Folks Interesse – og – og det – og det er dog Samvittigheden, det ene kommer an paa. – Hvad nu? (*Lakaj med Kort til Kongen.*) Naa, det er Repræsentanter for det afskedigede Ministerium: Sejselnoch, Drump og Malfan. Jeg kommer vel til at tage imod dem. Det er vel ikke helt fair at lade Dem gøre det?

(279) Willi: Deres Majestæt kan godt blive. Blot Deres Majestæt henviser til mig, naar Svaret skal gives.

(280) Kongen: Ja – ja, men vi maa jo dog behandle dem høfligt; vi maa jo da være fair.

(281) Drump: (*ind med Sejselnoch og Malfan*) Deres Majestæt! Vi, den afgaaede Regering, er efter Forhandling med Kamrene og efter indbyrdes alvorlige Overvejelser kommen herop for om muligt at gøre Deres Majestæt klart, hvor forfærdelige Ting Deres Majestæts Raadgivere er ved at forlede Deres Majestæt til. Vi tør ikke paatage os noget som helst Ansvar for, hvad der vil kunne ske, hvis Deres Majestæt bifalder den saakaldte Ministerliste, der er fremme i Morgenbladene, og vi kan for Folkets og Deres Majestæts egen Skyld kun tilraade Deres Majestæt hurtigst at indlede Forhandlinger med de politiske Partier, og *vi*, mine tidligere Kolleger og jeg, har da besluttet at bringe det Offer for vort Land igen at paatage os Ledelsen af Regeringen foreløbig, indtil et Resultat maatte fremkomme af disse Forhandlinger.

(282) Kongen: Idet jeg udtaler min Tak over for Dem, min Dame og mine Herrer, for dette – – – Tilbud, maa jeg henviser Dem til min Førsteminister, hvem jeg har overdraget Hvervet at svare paa slige Henvendelser.

(283) Sejselnoch: Det er med Deres Majestæt, vi agter at forhandle, og ikke med nogen som helst anden, mindst med Hr. Kuhn.

(284) Willi: (*der i lang Tid har siddet og skrevet, rejser sig*) : Her er ikke Tale om, hvad De, Hr. Sejselnoch, agter, men om hvad Hans Majestæt ønsker. For øvrigt betragter jeg Forhandlinger med Dem og Deres som Tidsspilde –

(285) Sejselnoch: Betragter *jeg, jeg* – er det *jeg*, der regerer Land og Rige?

(286) Willi: Ja, det er ophørt med at være Hoben, med at være det store ansvarsløse ”Vi”. Det er det, der er sket. Og der er ingen Grund til at spilde flere Ord paa det. De kan gaa.

(287) Sejselnoch: Deres Majestæt – – –

(288) Willi: Hans Majestæt tager mod Henvendelser og svarer gennem sin Førsteminister.

(289) Sejselnoch: Deres Majestæt! Hvad er det, De ønsker? Ved De, at Revolutionen er brudt ud i Rubesien i Nat? Ved De, at Kongen forklædt er paa Flugt ud af sit eget Land? Ved De, at Exemplet smitter, at Selvopholdelsesdriftens evige Styrke byder det danske Folk med Næb og Kløer, med Hjerte og Hjerne, med Sener og Blod at værne om den kostelige Frihedens Gave, som – – –

(290) Willi: Skulde Deres Majestæt ikke spise Frokost?

(291) Kongen: Hvadbehager? – Naa, spise? – Jo – o – ja, det haster saamænd ellers ikke – men jeg kan ogsaa godt spise nu. – Ja, undskyld saa, undskyld! Godmorgen! (*ud*)

(292) Sejselnoch: Jasaa! Det er Krig paa Kniven, De ønsker, Hr. – Ansvarlige. Ja, saa har vi ikke mere at tale om.

(293) Willi: De har Ret.

(294) Sejselnoch: Ja – nej – næ – nej, vi har ikke mere at tale om. Nej. Men – men over for Folket, over for det danske Folks overlistede og voldtagne Enhed vil vi vide at – –

(295) Willi: Min Tid er kostbar. Jeg kan ikke spille den paa ligegyldige Privatpersoner.

(296) Drump: Privatpersoner! Vi – vi, Folkets kaarne Repræsentanter.

(297) Willi: Over for Landets Regering er enhver, der ikke har Bemyndigelse fra Regeringen, Privatperson.

(298) Sejselnoch: Jaja, jaja, vi skal gaa. Sig mig blot, sig mig blot, vil De blot – blot besvare mig 3 Spørgsmaal først?

(299) Willi: Maaske.

(300) Sejselnoch: Er det Deres faste, ubrødelige, urokkelige Hensigt og Forsæt ikke at ville optage Forhandling med de politiske Partier, med det danske Folk?

(301) Willi: Under ingen som helst Form.

(302) Sejselnoch: Naa – naa – ja, hvad Tydelighed angaar, saa lader Svaret jo intet at ønske, selv om det i andre Henseender – – – Naa, og for det andet: Agter De mod Folkets Vilje og med Tilsidesættelse af Hans Majestæts kongelige Person at føre et eneraadende og enevældigt Styre ved Selvtægt og Grundlovsbrud?

(303) Willi: Ja.

(304) Sejselnoch: Og naar det danske Folk forhindrer Dem i dette med Enhed i Hjerte og Vaaben i Haand, hvad vil De saa?

(305) Willi: Tage Vaabnene fra dem.

(306) Sejselnoch: Haha! Tror De ikke, at den danske Arbejder er vant til at holde fastere paa sit Værktøj? I Kampen med Sandhed og Ret for Frihedens store, begejstrende Sag skal Haanden ikke slippe det faste Tag om sit Sværd.

- (307) Willi: Saa gaar altsaa Haanden med.
- (308) Sejselnoch: Tak for de Ord! Det var blot dem, jeg ventede paa. Saa kan vi gaa. Jeg skal fortælle de donske Arbejdere dem, hilse fra Dem og sige, at De, Forræderen og Hofparasitten, Grundlovsbryderen og Statskupmanden, at De agter at lemlæste frie Arbejdere, at udgyde demokratiske Borgeres Blod; og ved Gud i Himlen, jeg skal bringe Dem Hilsen tilbage.
- (309) Willi: Tak!
- (310) Sejselnoch: Ja, De spotter – men i Spotterens Hus gaar der Ild. Ve Dem, naar Ilden flammer blodrød mod Himlen! Tyranner maa styrtes, hvor Folket raader.
- (311) Willi: Foreløbig raader nu jeg.
- (312) Sejselnoch: Ja ”foreløbig” er Ordet. Inden Middag er det forbi. (*De 3 gaar*) (*Willi sætter sig atter og begynder at skrive. De nye Ministre kommer ind. Indenrigsminister er Højesteretsassessor Bohm, Krigsminister er Dr.phil. Khura. De øvrige Ministre er Direktør Gebind, Grosserer Federbourg, Husfæster⁷⁴ Olason, Adjunkt Falerenne, fhv. Redaktør Bonavent og Gaardejer Wuhlabin.*)
- (313) Willi: De kommer fra Kontorerne? Hvad sagde man der?
- (314) Bohm: Kontorerne var lukkede, Hr. Kuhn.
- (315) Willi: End ikke Departementscheferne er mødt?
- (316) Bohm: End ikke de.
- (317) Falerenne: Vi lader os ikke kue! Vi lader os ikke kue! Kunne det saa sandt lykkes os at samle Magten i Kongens Haand, og fik jeg være med til det store Maal at se min lille Pjece⁷⁵ gaa i Opfyldelse, da skulde jeg aldrig mistvivle om det gode mer.
- (318) Bonavent: Fra den Stund, de jog mig væk fra Bladet for mine kongetro Anskuelser, har denne Dag været mit Livs Haab.
- (319) Federbourg: Ja, jeg stoler ubetinget paa Dem, Hr. Kuhn.
- (320) Gebind og Wuhlabin: Jeg ogsaa, jeg ogsaa.
- (321) Khura: Der er ingen Grund til at frygte. General Verge sagde mig – –
- (322) Olason: Jo, Grund til at frygte er der. Og Fremtiden er det slet ikke til at sige noget om. Men der er eet, jeg ved, og det er, hvad der altid har staaet mig klart, at den Post, man har faaet, maa man blive paa, til man sejrer eller falder.
- (323) Khura: Som Leonidas⁷⁶, ja.

⁷⁴*Husfæster*: Ordet ”fæster” betegner de bønder, der boede på gårde, hvor herremanden havde livsvarig brugsret til jorden. En, der er fæstet, står i modsætning til en ”selvejer”, dvs. en person der selv ejer den ejendom, han bebor eller driver. Netop fæsterens modsætning nævnes lidt længere fremme i replikkerne med ”gårdmanden”. [ODS]

⁷⁵*Pjece*: Fra fransk ”pièce”. Betegner her et mindre skriftligt eller litterært arbejde som fx en afhandling, en epistel, et teaterstykke. [ODS]

⁷⁶*Leonidas*: Reference til den græske hærfører og konge af Sparta, Leonidas 1. (480 f.Kr.), som kæmpede mod perserne ved Thermopylæ. Ifølge legenden lod Leonidas resten af sin hær drage bort, da perserne omringede de græske styrker, og lokkede fjenden ind i et snævert pas, hvor han med kun 300 krigere holdt stand i 2 dage. Legendens om slaget ved Thermopylæ er siden blevet et markant symbol på heroisme mod alle odds. [DSD & BOE]

- (324) Bohm: Ja, her har vi nu lovet Hr. Kuhn at staa 8 om Kongen. Men eet maa dog staa os klart, at een Ting er højere end vor Konge: vort Land.
- (325) Falerenne: Nej, nej, intet over Kongen. Jeg redder før Kongen end Landet.
- (326) Bonavent: Kongen og Landet er eet.
- (327) Khura og Gebind: Ja, ja.
- (328) Bohm: Saa længe jeg ved *det*, skal jeg ikke svingte.
- (329) Willi: (*til en Lakaj med et Kort*) Lad ham komme!
- (330) Sortyre: (*ind*) Rubesiens nyoprettede Regering har til Morgen overdraget mig et Hverv, som jeg nægter at udføre, da jeg er udsendt af den kongelige Regering og ikke ønsker at være Republikkens Gesandt.
- (331) Willi: Og Hvervet var?
- (332) Sortyre: At meddele hans Majestæt, Kong Ulf den Sejstende, at hvis han ikke i Løbet af Dagen indsatte sin gamle Regering igen, maatte Rubesien betragte sig som værende i Krigstilstand med Donland.
- Pause.*
- (333) Falerenne: Vor Konge tager ikke mod Befaling af nogen.
- (334) Bonavent: Vi er dog endnu et frit og uafhængigt Folk.
- (335) Khura: Og vor Hær er sikker nok.
- (336) Bohm: Sig mig, Hr, Gesandt, tror De, Deres Land vil sætte noget ind paa den Krig?
- (337) Sortyre: Ja, Hr. Førsteminister – –
- (338) Bohm: Naa, det er nu ikke mig. Jeg er Indenrigsminister.
- (339) Willi: Det er mig.
- (340) Sortyre: Ja, undskyld, ja, men alting vælder jo ind over mig. Ja. Det tror jeg. Den nye Republik er stærk. Næsten hele Hæren ventes at ville gaa over. Troppestykker er visst allerede paa Vej mod Grænserne.
- (341) Gebind: Men Gud bevare's! Hvad skal vi da gøre?
- (342) Bonavent: Møde dem.
- (343) Falerenne: Slaa dem ned.
- (344) Khura: Vor Hær er i Orden op ad Dagen. Indkaldelsesordre *er* jo udsendt.
- (345) Olasen: Da maa hver gøre sin pligt.
- (346) Bohm: Men hvad siger De, Førsteminister?
- (347) Willi: De, mine Ministre, har ubetinget Tillid til mig?
- (348) Federbourg, Gebind og Wuhlabin: Det har vi.

- (349) Willi: Saa maa De lade mig til og raade⁷⁷.
- (350) Falerenne: Paa Kongens Vegne – ja, ja, det er det, vi staar her for. Magten samlet paa en Haand, det er mit Livs Tro.
- (351) Willi: De, mine Ministre, maa gaa til Deres respektive Kontorer, er der end ikke en Sjæl uden Dem. Jeg ønsker, at det nye Ministerium viser Folket, at vi gør vor Pligt, selv om alle andre svigter.
- (352) Olasen: Vi gaar strax.
- (353) Willi: Nogle Folk kan jeg altid skaffe Dem. Og ellers være Gud med os alle! (*Idet de gaar, siger*)
- (354) Bohm: Den Krig kan undgaas, Kuhn, ved en klog, forsigtig Optræden. Og derpaa maa vi sætte alt ind.
- (355) Willi: Vi maa sætte alt ind paa at gøre vor Pligt. Og vor Pligt er vort Lands Lykke. – – Og De, Hr. Gesandt, Tak, at De kom. Jeg vidste, det maatte komme, men ventede det knap saa snart. Man kan handle i Deres Fædreland.
- (356) Sortyre: Men næppe handle klogt.
- (357) Willi: De har Ret: det gælder begge Dele: baade at handle og handle klogt. (*Sortyre bukker og gaar.*)
- (358) Sejselnoch: (*ilsomt ind med Tebac og Odolisch*) Hr. – Førsteminister! Hvad er det, der høres? Som Rigsdagens Formænd kommer vi, Hr. Tebac som Formand for Førstekammeret og jeg for den samlede Rigsdag. Krig er der Tale om, Krig mod vor Nabostat. Vi kommer for at spørge, om Deres Regering er villig til det yderste for at hindre denne Helvedes Rædsel.
- (359) Willi: Jeg har ikke sendt Bud efter Dem.
- (360) Tebac: I modsat Fald – i modsat Fald træffer vi alle Forholdsregler – alle Forholdsregler. Endnu er det ikke lykkedes mig – ikke lykkedes mig at sammenkalde Førstekammeret til Møde – men naar det lykkes – naar det lykkes mig, træffer vi alle Forholdsregler – alle Forholdsregler, siger vi Dem.
- (361) Odolisch: Andet-Kammeret er samlet til Møde i dette Øjeblik. Vi begynder med at udsende en harmdirrende Protest mod Statskuppet – og den vedtages, saa vidt jeg forstaar, enstemmigt. Derefter forbyder vi alle i Landet at adlyde den ulovlige Regering og truer med Straffe indtil Tugthuset. Endvidere nedlægges naturligvis alt Arbejde og genoptages ikke, før De har bøjet Dem.
- (362) Sejselnoch: Dette er den Fremtid, De vil skænke det donske Folk. Opgiver De ikke snart Deres forrykte Eventyr? Eller vil De absolut have en fjendtlig Revolutionshær ind i Deres Land til at øve Massacre⁷⁸? De maa svare os. Vi er Rigsdagens Formænd.

⁷⁷*lade mig til og raade*: Ordet "lade" betyder i denne sammenhæng at "overlade, indrømme en noget" - formen "at lade til" er siden blevet afløst af det fast sammensatte verbum "tillade". Formuleringen "og raade" er et talesprogstræk, hvor "og" bruges i stedet for "at". [ODS]

⁷⁸*Massacre*: Stavemåden med "c" peger på ordets ophav i fransk. [ODS]

Det er Folkets Liv og Folkets Blod, De spiller Bold med. Folket kræver Besked, har ret til at kræve Besked.

(363) Willi: De er trængt ind i mit Arbejdsværelse uden at være meldt. Førsteministerens Tid er ikke i Disse Dage til at spille paa frugtesløst Partivrøvl og Rigsdagsblammer. Behager De ikke strax at forsvinde, ser jeg mig tvunget til at maatte lade Dem smide ud med Magt.

(364) Tebac: Og det er det Svar – det Svar, De giver os?

(365) Odolish: Og det byder De Rigsdagens Formænd.

(366) Sejselnoch: Ja, det er forfærdeligt. Og dog ydmyger vi os – for Folkets Skyld – hører De – for at vaske vore Hænder hvide⁷⁹ for det frygtelige Ansvar – ydmyger vi os til at *bede* Dem give os et Svar: Vil De mætte Deres Øjne med Synet af Deres Landsmænds Blod? Raster De ikke, før Krigens Djævehov tramper paa vore Hjerter? Vil De Krigen? Vil De? De svarer ikke. Men vi forlanger et Svar. *Forlanger*. Nægter De os det?

(367) Willi: Ja.

(368) Sejselnoch: Vel! Vel! Saa gaar vi! Ve Dem, naar vi to atter ses! Ved Gud i Himlen og ved alle hellige og profane Magter, der er til og ikke er til: inden Aften er Deres Ministertid omme eller De er myrdet.

(369) Tebac og Odolisch: Ja! Ja! (*Alle 3 ud*) .

(370) Kongen: (*ind med et Læs Aviser*) Men Gud i Himlen, kæreste Kuhn, hvad er det dog, vi er kommen ud i? Aldrig havde jeg troet – havde jeg tænkt mig – Har De set Aviserne?

(371) Willi: Flygtigt.

(372) Kongen: Det er jo ganske grueligt. Hvad er det dog for Aviser og Flyveskrifter⁸⁰, der – – Vil De se her? Med vældige Typer: ”Sejselnoch undsiger Tyrannen”. Tyrannen – det er mig. Og her: ”Ve over Forræderen!” Forræderen – det er Dem. Gud bistaa os! I dette: ”Som en enlig Kæmpe staar Sejselnoch midt i Malstrømmen⁸¹ og strider for Folkets Ret.” Og i dette med større Typer: ”Judas kysser Herodes”.⁸² Det er Dem og mig. Og i dette: ”Mened!⁸³ Grundlovsbruddet skal skjules i Lig.” Og her: ”Vil

⁷⁹*vaske vore Hænder hvide*: Formuleringen refererer til Pontius Pilatus, der dømte Jesus til korsfæstelse efter folkemassens vilje og efterfølgende gjorde denne symbolske gerning: NT: Matt 27,24.

⁸⁰*Flyveskrifter*: Betegnelse for et lille, trykt skrift, hvis indhold er beregnet på øjeblikket, synonymt med pamflet, brochure og pjece. [ODS]

⁸¹*Malstrømmen*: Kommer vistnok af det hollandske ”maalstroom” (voldsom, kredsformig bevægelse i vandet) og bruges her i overført forstand: mylder, forvirring, tummel. [ODS]

⁸²*Judas kysser Herodes*: Ifølge Det nye Testamente er Judas, den apostel, der forrådte Jesus for 30 sølvmonter med et kys i Getsemane Have (Matt 26,14-16). Kong Herodes (73–4 f.Kr.) var konge over Judea i 32 år og kendes også fra Matthæusevangeliet. Herodes, som Kaj Munk i øvrigt skrev sit største skuespil ”En Idealist” (1928) om, kendes især for at have ladet alle drengébørn under to år i Bethlehem dræbe. Kongen refererer bestyrtet fremstillingen af begivenhederne i de socialdemokratiske aviser og løbesedler, hvor Willi Kuhn betegnes som Judas (idet han forråder demokratiet) og han selv som Herodes, altså tyrann.[DSD]

⁸³*Mened*: At sværge falsk.

Kongen drikke Blod, saa giv ham Sværd at æde.” Og her, og her, og her – – aah Gud! aah Gud, siger jeg. Hvad er dog dette? Er det den Lykke, vi drømte om at skabe?

(373) Willi: (*der har siddet og skrevet*) Jeg hører, Deres Majestæt har læst Morgenbladene grundigt.

(374) Kongen: Aah, lad være med at lade, som om De var rolig. Det er De jo ikke. Og godt det samme. Hvis De var rolig nu, var det upassende, unfair, ja, uforsvarligt. Sig mig, Kuhn, er det sandt, at – at vi kan vente Trusel med Krig fra Rubesien?

(375) Willi: Trusel *er* kommen. Den revolutionære Regering har sendt Ultimatum⁸⁴ til Deres Majestæt: hvis De ikke tager Sejselnoch til Minister igen, faar De Krig.

(376) Kongen: Gud i Himlen! Og hvad har De svaret?

(377) Willi: At Kongen ikke tager mod Befaling af nogen.

(378) Kongen: Har De det! Ja, det – det er – det er jo ogsaa rigtigt. Ja, og nu *har* vi jo gjort Skridtet – jaja, og nu *har* jeg lagt Magten i Deres Haand, og der skal den ligge. Nu kan jeg ikke – ikke forsvare over for min Samvittighed at gøre det om – nej, nej: Men – men skrækkeligt er det alligevel. Aah Gud, aah Gud!

(379) Willi: Deres Majestæt! Alle var vi trætte af den lumre, pestsvangre Luft. Deres Majestæt vil Solskin over Riget. Fra Tordenluft til Solskin er der kun een Vej: Lynets.

(380) Kongen: Ja, jo. Men al den Skade, et Lyn kan udrette, Lyn og Hagl – ja, og dog har De Ret. Jeg ved hverken ud eller ind. Men eet beder jeg til Gud om, at – at handler jeg galt, at *jeg* da maa undskylde for det, og ikke mit Folk. Ja, saa gaar jeg – d.v.s. jeg kan ingen Steder være – ja, jeg kommer herved om lidt igen. Ok Gud ja! (*ud*)

(381) Biskop Senil: (*meldes og ind*) Hr. Førsteminister! Tør jeg anmode om en Samtale med Dem?

(382) Willi: Det er mig en stor Glæde, Hr. Biskop. Men desværre – min Tid – De forstaar – saa jeg maa bede Dem: i størst mulig Korthed!

(383) Senil: Det forstaar jeg. Hr. Førsteminister! De ved, at der er eet, vi to er enige om, at det demokratiske Styre, i hvert Fald som det har udviklet sig, er forkasteligt. Det Had, den Lavhed, den Løgn, det fører med sig, virker opløsende og undergravende, betyder Selvmord for Staten. Men der er eet, der er værre, det er Revolutionen. Hvordan vi end vender og drejer det, det bliver dog Overtrædelse af det femte Bud⁸⁵

(384) Willi: Hr. Biskop! De sagde, Demokrati var Selvmord. Nu siger De, Revolutionen er Mord. Er De viss paa, at Selvmord er bedre end Mord? Hvis vi nu ved et Mord kunde standse det evige Selvmord, var det saa ikke Forsøget værd?

⁸⁴Ultimatum: En endelig eller sidste erklæring, hvori en stat over for en anden, især efter resultatløse forhandlinger, opstiller visse krav, som den forlanger opfyldt inden for en vis frist. Ordet kommer fra latin: "ultimus" (sidst). [ODS]

⁸⁵det femte Bud: Jf. Moseloven (bl.a. i GT: 2 Mos 1-17). I den traditionelle kirkelige fortolkning (katolsk, ortodoks og luthersk) lyder 5. bud: "Du må ikke slå ihjel". [BB & WIKI-DA 04.08.08]

- (385) Senil: Nej, ikke et saadant Forsøg. I 50 Aar har jeg tjent vort Kongehus med Glæde. Men paa denne Vej kan jeg ikke følge. Thi Ansvarret for Revolutionen ligger hos dem, der bryder Loven. Og er Loven end slet, den er dog Lov. Øvrigheden bærer ikke Sværdet forgæves, og Øvrigheden er indsat af Gud. Jeg maa adlyde Gud mere end Mennesker. Saalænge jeg kunde tjene begge, baade Gud og Kongen, var det min Stolthed. Men det er ikke raadeligt for et Menneske at handle mod sin Samvittighed. Kongens Sandhedstragten findes vel endnu, men Kærlighedsviljen kan ikke ville Oprør og Mord. Vil Kongen søge Fredens, Forstaaelsens, Forligets Vej; skal jeg gøre alt for at skaffe Riget gode Kaar igen. Her kan jeg det ikke.
- (386) Willi: Hr. Biskop! Med største Smerte hører jeg dette. Tro mig, det, Hans Majestæt og jeg vil, er, at vor misregerede Stat kan finde en sund og lys Fremtid. Men en Fødsel gaar ikke af uden Smerte og Blod. Deres Mester talte selv om en Kvinde, der føder sit Barn til Verden – –
- (387) Senil: Ja, visst maa man hente Lykken gennem Lidelsen. Men vel at mærke ikke ved at lægge Lidelsen paa andre, men ved at tage den selv.
- (388) Willi: Dog har De prædiket Søndag efter Søndag, at Gud frelste Verden ved at lade sin Søn lide.
- (389) Senil: Netop! Ved at lade sin Søn lide; *ikke* ved at lade Verden lide.
- (390) Willi: Dette undrer mig, Hr. Biskop. Jeg troede, De vidste, der var en større Lidelse end at dræbes.
- (391) Senil: Naa, hvilken?
- (392) Willi: At lade dræbe.
- (393) Senil: Ja, sig, hvad De vil! Jeg tror ikke paa denne Maade ”at skabe Lykke” paa. Det er ukristeligt, det er satanisk, dette: Landsmand mod Landsmand, Broder mod Broder, Lemlæstelse og Mord og fornyet Had. Den, der griber til Sværdet, skal omkomme ved Sværdet. Idealet naas ikke ved at betale Slag paa højre Kind med Slag paa venstre. Jeg havde haabet en stor, religiøs og sandhedsbegejstret Idealists stærke Haand herhjemme, ikke en praktisk beregnende og kold Menneskeforagters Kommandoord under Kanontorden og Bajonetstød.
- (394) Willi: Jasaa! De havde haabet en Messias, en, der atter lod sig spigre til Kors og bragte Dommen over sit Folk: Udslettelse, Tilintetgørelse, Død.
- (395) Senil: Lad os standse! Udtrykkene er allerede stærke nok. Og Deres Tid er for kostbar til frugtesløs diskussion. De vil bringe Kongen mine Ord? Tak! Og saa skilles vore Veje, Hr. Kuhn. Jeg undsiger Dem – og trods mine 75 aar er jeg ingen Olding. Men skal vi end mødes i Kampen som Modstandere, det skal De vide, at jeg fra nu af beder uafsladeligt for vort Fædreland. Saa ske Guds Vilje! (*ud.*)
- (396) Bohm: (*ind*) Det gaar ikke, Hr. Førsteminister. Hele Folket staar som en Mur imod os. I Ministerierne er der kun mødt et Faatal af Arbejdskraften. Rigsdagen er for første Gang i sin Historie enig.

- (397) Willi: Saa er der jo allerede vundet noget.
- (398) Bohm: Ja, Spøg det hjælper ingenting. Det kan ikke gaa. Vi maa indlede Forhandling med et af Partierne.
- (399) Willi: Udelukket.
- (400) Bohm: Men det gaar ikke, Hr. Kuhn. Vi ødelægger kun Kongen, os selv og hele Landet. Revolutionen tror jeg ikke paa; men Krigen er en Kendsgerning, hvis ikke Sejselnoch lægger sig imellem. Og Krigen maa undgaaes; ellers styrter det hele.
- (401) Willi: Nej.
- (402) Bohm: Jo, det gør det. Vi maa indlede Forhandling, om ikke med Sejselnoch, saa andetsteds. Borgerpartiet er villigt, ved jeg. Faar vi blot Forhandling i Gang, er der endnu intet tabt.
- (403) Willi: Ingen Forhandling.
- (404) Bohm: Er det Deres ubøjelige Vilje?
- (405) Willi: Ja.
- (406) Bohm: Saa gør det mig ondt, Hr. Førsteminister, at maatte sige Dem, at *jeg* tør ikke mere have Ansvar i dette.
- (407) Willi: Og det gør mig ondt at maatte høre det. Næst Olasen er De mit Ministeriums bedste Kraft. Men der er ikke Tid til Beklagelser. Jeg modtager Deres Afskedsbegæring.
- (408) Bohm: Og hvem skal afløse mig?
- (409) Willi: Jeg har ingen. Jeg faar tage det selv.
- (410) Bohm: Men De er jo Udenrigsminister, Mand.
- (411) Willi: Saa faar jeg forene begge Dele. Den korte Tid, indtil man har forstaaet, at Modstand over for mig er haabløs. Naar man har indset, at Sejren er min, kan jeg faa ti for ingen.
- (412) Bohm: Ja, jeg kan – jeg tør ikke hjælpe Dem med dette. Men modarbejde Dem skal jeg heller ikke. Jeg forlader Hovedstaden, hvis De saa synes.
- (413) Willi: Bliv kun, hvor De er. Ingen vil bebrejde *Dem* noget, Hr. Højesteretsassessor.
- (414) Bohm: Og De kan ikke tænke Dem Forhandling?
- (415) Willi: Unyttigt at spørge.
- (416) Bohm: Ja – saa – saa er Ansvarret Deres. (*ud*) .
- (417) Willi: Hm! det fortæller de mig alle. Som om det var noget ganske nyt, at Landets regering havde Ansvar!
- (418) Kongelig Konfessionarius Ipocri: (*meldes og ind*) Højest ærede Første- og Udenrigsminister, Hr. Willi Kuhn! Det er mig en stor og usigelig Hæder og Glæde at kunne ønske Dem til Lykke med de nye Hædershverv og kunne prise det Mod, De har lagt for Dagen ved at tage Arven op efter det styrtede Fritænkerministerium. Herren vel-signe Deres Indgang og Deres – Deres – deres Forbliven paa denne ansvarssvangre

Post. De ved, at jeg i mit ringe Embede har gjort alt, hvad jeg mægted⁸⁶, for at understrege for min ikke ubetydelige Menighed, at deres Forgængers Higen og Tragten gik ud paa dette, at virke Fordærv og Undergang saavel for hans Majestæts Rige som for Herrens Kirke paa Jord. Med Angst og Græmmelse saa jeg dette Kobbelt af Hedninge, Jøder, Gudsfor nægttere, Helligskændere, Fritænkere – – –

(419) Willi: Jeg maa bede Dem fatte Dem i Korthed.

(420) Ipocri: Ja, jeg forstaar, jeg forstaar. Det var da det, jeg kom fra, at jeg med Angst og Græmmelse saa disse Mennesker komme til Magten og saa Vederstyggeligheden brede sig i Landet under dem, Anmasselse⁸⁷ og Nivellering⁸⁸ og alt andet ondt. Med usigelig Fryd og Glæde saa jeg Dem gribe Roret, højst ærede Hr. Første- og Udenrigsminister, haabende, at gamle, værdige Dage kan vende tilbage til vort forsimplede Land, at Uniformer og Ordener kan betragtes som det, det er, og ikke som det, det ikke er, at Kongens og Kirkens Mænd kan højagtes som tilforn⁸⁹, og Underklassen faa at vide, at den ikke skal stylte sig op som Dommer over det højere, men i ydmyg Pligtroskab og høvelig Underdanighed udnytte de Talenter, Herren har betroet dem. Jeg tilsiger Dem i denne storladne Bestræbelse min fulde Sympati, og ikke min alene, men ogsaa min ikke ubetydelige Menigheds – jeg siger ”ikke ubetydelig”, og siger saa med velberaad Hu⁹⁰, idet den er ikke liden i Antal og bestaar af de øverste Klassers mest velhavende og fornemme Herrer og Damer. Vi har den sikre Forvissning, at De just er vor Mand, og det ønsker vi at vise Dem, Hr. Første- og Udenrigsminister, ikke blot i Ord, men hvad jeg altid har lagt mest vægt paa i min Forkyndelse: i Gerning. Jeg har – he, hørt, at De var lidt i Bekneb med Ministerremner, og det er mig derfor en Glæde at kunne forvise Dem om, at min ringe Person i saa Henseende staar til Deres Tjeneste, saa vidt som kristelig Iver og Nidkærlighed for min Tro og mit Land kan fylde mit skrøbelige Støv med Styrke og Kraft.

(421) Willi: Tak, Hr. Konfessionarius! Men – vi maa heller strax tale ærligt ud, saa at vi fra Begyndelsen ved, hvor vi har hinanden.

(422) Ipocri: Ganske enig, ganske enig med Dem, Hr. – –

(423) Willi: Ser De, Hr. Konfessionarius! De er en veltalende Mand –

(424) Ipocri: H – e – mmnh – e – – –

(425) Willi: – og allerede af den Grund mistænkelig.

(426) Ipocri: Hvadbe – !?

⁸⁶*mægted*: Den afkortede form på endelsen ”-ede” skal markere en højtidelig tone.

⁸⁷*Anmasselse*: Kommer fra tysk (”sich anmassen”: egentligt ”at tilmåle sig”) og betegner det at tiltage sig en myndighed eller rettighed, som ikke tilkommer en: en uberettiget, krænkende optræden - et overgreb. [ODS]

⁸⁸*Nivellering*: Landmålerudtryk kommet af det franske ”niveau” - her brugt i overført og nedsættende betydning: ”sænke niveauet”, ”forfladige”. [ODS]

⁸⁹*tilforn*: Betyder forhen, før, tidligere eller i tidligere tid. Nu kun poetisk eller arkaisk. [ODS]

⁹⁰*med velberaad Hu*: Fast udtryk, betegner det at gøre noget med overlæg, forsætlig. [ODS]

- (427) Willi: Dertil kommer, at De saavel fra Prædikestol som fra konservative Blade har vist Dem som Agitator og Politiker i en Grad, der var den gængse Metode værdig. Gift, Mistænkeliggørelse og til en viss Grad Perfidi har givet mig mere Indtryk af en dreven Parlamentariker end af en gudfrygtig Prælat.
- (428) Ipocri: Jasaa!
- (429) Willi: Deres Færd har ikke belyst Mesterens Ord om, at naar En giver dig et Slag paa venstre Kind⁹¹ osv. Nej, er De ramt, har De slaaet igen; er De – –
- (430) Ipocri: Man kunde dog indvende, at ogsaa Herren ved Tempelrensningen⁹² slog fra sig – – –
- (431) Willi: Ja, dette tykkes mig at være det eneste Træk hos deres Mester, De har tilegnet Dem. De vil forstaa, at det ikke er med Mænd som Dem, jeg haaber at genopbygge mit Land. Derfor vil De ogsaa forstaa, at jeg maa afslaa at modtage Deres Tilbud.
- (432) Ipocri: Ja, rigeligt, rigeligt forstaar jeg det. Ja – ja, saa be'r jeg Dem undskylde, be'r jeg Hr. Førsteministeren undskylde min Fripostighed⁹³ – he, jeg – be'r altsaa – he, jeg forstaar saa godt, at De ikke ønsker mig i Ministeriet – maaske jeg heller ikke selv vilde føle mig hjemme der – der er jo ogsaa i Deres Ministerium Mænd, der staar Religionen temmelig fjernt – saa – saa – ja, jeg skal nok skrive mig Deres Ønske bag Øre, Hr. Førsteminister, og ikke – he, glemme Dem denne Samtale – he, Godmorgen – he, Godmorgen! (*Bukker ud, men møder i Døren*)
- (433) Emil: Willi, hvad er – – oh! – – – ham! ham! Er du kommen saa langt ned, at du tager mod Hjælp af *ham!*?
- (434) Willi: Jeg tager mod Hjælp af, hvem jeg vil.
- (435) Emil: Willi! Jeg maa tale med Kongen. Hundrede Gange har jeg søgt ham i Dag; jeg, hans personlige Ven, jeg, som er Dus med ham, jeg, som altid kunde gaa ind, naar jeg kom, mig nægtede man Adgang. Rent ud. Ingen Forklaring; blot Nej. Willi! det er din Skyld. Er det sandt, at han har overdraget dig al Magt? Er det sandt, at dit Navns Underskrift gælder som hans?
- (436) Willi: Ja.
- (437) Emil: Willi! jeg maa tale med Ulf.
- (438) Willi: Nej.
- (439) Emil: Jo, jeg maa, jeg maa. For Folkets Skyld og for hans egen, maa jeg, hører du!
- (440) Willi: Nej.
- (441) Emil: Ja, saa maa jeg tale med dig. Du maa kunde bringes til Fornuft. Hvad er det, du vil, Menneske? Er det Kongedømmet, du med–et er bleven saa forhippet paa? Hvormed vil du forsvare det? Du maa dog kunde indse – – –

⁹¹naar En giver dig et Slag paa venstre Kind: Bibelsk reference til Jesu lære i bl.a. NT: Matt. 5,39 og Luk. 6,29.

⁹²Tempelrensningen: Jf. NT: Joh 2,13-22, hvor Jesus bl.a. jager de handlende væk med en pisk.

⁹³Fripostighed: I denne sammenhæng kan ordet dog være brugt nedsættende og betegne en for høj grad af frimodighed: En frimodighed som er for fri og selvsikker af væsen eller især udtryksmåde: næsvished, frækhed. [ODS]

- (442) Willi: Tiden er ikke til at diskutere ”Kongedømme eller Republik”. Og for mig er Modsætningen ikke der. For mig er Modsætningen ”Een og Masse.”
- (443) Emil: Jamen – jamen hvad er det for Snak? Nogle maa da styre.
- (444) Willi: Nej, ikke nogle, men een.
- (445) Emil: Hvem skal saa den ene være?
- (446) Willi: Den, der duer til det.
- (447) Emil: Ja, Herregud, hvem er det?
- (448) Willi: Det kan der gives Almenregler for. Herhjemme er det for Øjeblikket mig.
- (449) Emil: Det kan enhver sige om sig selv.
- (450) Willi: Men ikke bevise det.
- (451) Emil: Kan du det?
- (452) Willi: Ja.
- (453) Emil: Hvordan da?
- (454) Willi: Ved, at I ikke kan styrte mig. Den duer til at styre, der ikke lader sig styrte. Derfor duer ingen til at styre i demokratiske Lande; for der maa de alle styrtes. Naar de har siddet en 3-4 Aar og rystet for Kritik og Afstemninger, pilles de ned. Det kalder man Regering, ja, endog Myndighed. Og derfor vil jeg Kongedømme. Er Kongen en stærk Mand – bien! saa lad ham styre selv. Er han svag, kan den, der duer til at styre, let faa ham i sin Magt, kneble og binde ham og saa raade i hans Navn med Kraft og Myndighed til sin Død. Langt vanskeligere er det, og langt tarveligere Midler skal bruges til at indynde sig hos en Masse; og den kan man ikke kneble og binde, den sparker En væk, naar der Mohr hat seine Pflicht getan⁹⁴. Og seine Pflicht betyder at have tjent ikke Landet, men Massen, Partiet. Jeg siger alt dette ikke for at overbevise dig – det er ugørligt – men fordi jeg under dig at kende de Principper, hvorefter du foreløbig vil se Landet styret.
- (455) Emil: Aah, hvordan er du bleven saadan. Tvillinger er vi, samme Opdragelse har vi faaet, ens –
- (456) Willi: Og dog er vi saa forskellige – som far og Mor var det, d.v.s. som Mennesker paa Jorden kan være det. Du ligner Far, jeg Mor.
- (457) Emil: Ja, og hans værk vil du nu sparke sønder. Aah, Willi, du tror ikke paa noget som helst.
- (458) Willi: Jo, jeg tror paa Republikkens Ubøjelighed og Livets haarde, kyniske Virkelighed. Ja, du tror paa Drømme og Digt; du er ligesom Far – han drømte og digtede ogsaa, drømte og digtede Landet en Grundlov til, en Grundlov, der svarer til Landet

⁹⁴ *der Mohr hat seine Pflicht getan*: Udtrykket stammer fra Friedrich Schillers tragedie ”Die Verschwörung des Fiesco zu Genua” (på dansk ”Fiesco”) fra 1783. Her siger negertjeneren fra Tunis, Muley Hassan, sin resignerende sætning: ”Der Mohr hat seine Arbeit getan, der Mohr kann gehen” (Negeren har lavet sit arbejde, negeren kan gå). Udtrykket er senere, som her, blevet brugt med ”pligt” (Schuldigkeit). [BOE & OOFV & WIKI-DE 08.12.08]

som Drøm til Virkelighed, som Løgn til Sandhed. Drømmere, Illusionister, krafteløse og godtroende er I begge – jeg ser jo, alle Demokratiets fabelagtige Løgne gaar i dig som Sukkerbrød, og du tror dem, du Nar. For blandt alle Social-demokratiets Løgne er der en eneste Sandhed, den nemlig, at du er Idealist. Ja, som Far var det – og bedre. For gik han ikke her ved Hoffet med Friheds- og Lighedsfraser og vandblaa Øjne og blev Kongens og Folkets og – Kvindernes Ven. Men hjemme sad Mor med os to i Vuggen – hun var for stolt til at græde – hun stirrede blot, stirrede til hendes Øjne blev staaende – som mine er det – dine er blaa.

(459) Emil: Willi!

(460) Willi: For Fars "idealistiske" Drømmeliv maatte Mor bøde med hele sit forkvaklede Liv, som Folket har maattet det for hans "idealistiske" Drømmelov. Og som Mor ikke vilde miste Far, skønt hun følte, han var hendes Ulykke, og tog sin Død derover, vil Folket heller ikke miste hans Grundlov, skønt det faar sin Død gennem den. Thi farligst for en Stat er Illusioner; en Stat skal leve; Illusionerne er Gift.

(461) Emil: Og du vil nu tilintetgøre Fars Livsværk og den gamle Konges Stolthed. Saadan vil du bruge det Navn, der staaer først under Grundloven. Slægtsnavnet Kuhn, det højest lovede og dyrest elskede i Landet, vil du slænge ned i evig Skam og Skændsel. Med Mened og Blod tilsviner du din døde Faders Hædersnavn – – –

(462) Willi: Jeg giver Mor Oprejsning og bøder, hvad Far har forbrudt.

(463) Emil: Med Floskler overdøver du din Samvittighed og fordrejer din Tro. Du var kristen engang – –

(464) Willi: Er Kristendommen maaske demokratisk?

(465) Emil: Ja, Kristus hørte ikke til i Kongesale. Det nye Testamente er en Lærebog i Demokrati og Socialisme –

(466) Willi: Aah ja! For saa vidt som Folkeafstemningens "Korsfæst ham!" blev taget til Følge.

(467) Emil: Jeg vil ikke trættes længere med dig. Dette er den rene Fortvivlelse. Aah, men, Bror, hør mig, trods alt har vi været Venner indtil nu. Jeg beder dig, Bror, Bror, lad ikke det Forhold brydes! Skaf mig Kongen i Tale.

(468) Willi: Nej.

(469) Emil: Aah, du er haard som – men – men jeg ved hvorfor. Saa lad os tale om det, vi aldrig har talt om. Du er bleven saa haard og bitter, fordi –

(470) Willi: Nej.

(471) Emil: Jo, du er. Havde du faaet den Kvinde du tilbad – men hvor kunde hun for⁹⁵, at hun elskede mig. Og ogsaa fra hende skal jeg hilse dig. Judith bad mig, da jeg gik, sige dig, at for hendes Skyld, for din fagre Ungdomskærligheds Skyld maatte du skaffe mig Adgang til Kongen.

⁹⁵ hvor kunde hun for: Ordet "hvor" har her funktion af mådesadverbium: "Hvordan kunne hun gøre for ..." [ODS]

- (472) Willi: Saa! Nu maa du gaa!
- (473) Emil: Bror! Til Fortvivlelse driver du mig. Jeg beder dig derom, se, paa mine Knæ trygler jeg dig; jeg besværges dig ved min Broderkærlighed, ved Fars – ved Mors hellige Minde, ved vort Folks Lykke, ved Gud i Himlen, ved min Hustru, den Kvinde, du elsker endnu, lad mig tale med Kongen!
- (474) Willi: Nej.
- (475) Emil: Jaja, saa faar jeg gaa da. Men jeg kommer igen engang – den sidste. Lov mig, at du vil tænke over, hvad jeg har sagt.
- (476) Willi: Nej.
- (477) Emil: Aah, Gud være os naadig, Gud være – – – (*ud*) .
- (478) Willi: (*giver ilsomt nogle Ordre til en Lakaj og bryder et Par Breve. Da siger*)
- (479) En Stemme: (*fra en Krog i Værelset*) Willi!
- (480) Willi: Hvem er det? Hvad er det? Hvem er her?
- (481) Judith: (*træder frem*) Willi! Det er mig. Jeg sneg mig ind før bag min Mand. Ingen af jer bemærkede mig. Han vidste ikke, jeg var fulgt efter ham. Han aner ikke, jeg er her. Aah, Willi! Willi.
- (482) Willi: Du – De – De her, Fru – Kuhn! Hvad – hvad skylder jeg Æren – – –
- (483) Judith: Nej, Willi, vi vil ikke hykle over for hinanden. Det er vi begge for gode til. Sig ”Judith” og du som i gamle Dage! Ikke?
- (484) Willi: Hm! Og du kommer nu. I atten Aar har vi ikke setes. Og saa kommer du nu? Som Judith til Holofernes⁹⁶?
- (485) Judith: Willi! at du kan spørge! De Ord viser hele dit Livs forfærdelige Udvikling. Aldrig ville du dengang have kunnet nære saa lav en Tanke. – Willi!
- (486) Willi: Nej, nej. Kom mig ikke nær! Sæt dig – sæt dig der i Stolen – beder jeg.
- (487) Judith: Ja, hvis du vil sætte dig der lige over for mig.
- (488) Willi: Jeg bliver staaende – det er bedre saadan.
- (489) Judith: Willi! hvor er din Stemme bleven – kort, dit Ansigt lukket. – Naa, ja, jeg har vel ogsaa forandret mig. Jeg er jo snart en gammel Kone.
- (490) Willi: Du ser ud, som den Dag vi skiltes.
- (491) Judith: Jeg har ogsaa været lykkelig. Kun eet har naget mig. Man har sagt mig, at man aldrig har set dig smile i disse mange Aar. Aah, det var ormen, der gnavede paa mit Lykketræs Rod. Det var jo min Skyld, at dit lyse Smil døde, og din Ungdomstro brast.
- (492) Willi: Du tager fejl. Du har ingen Skyld i, at dit Hjerte ikke elskede mig.
- (493) Judith: Men jeg har Skyld i, at jeg lød mit Hjerte. Jeg saa jo, du var langt, langt betydeligere end Emil, at du elskede mig langt, langt dybere, end Emil – dengang

⁹⁶Som Judith til Holofernes: Reference til Judits Bog, et gammeltestamentligt, apokryft skrift, der skildrer den smukke enke Judits redning af sit folk, Israel, fra babylonerne, da hun ved list hugger hovedet af den babylonske general Holofernes. [DSD]

gjorde. Jeg følte jo, at jeg for din Skyld og for mit Lands Skyld burde tænke mere paa et sjældent ædelt Hjertes Lykke end paa min egen.

(494) Willi: Det er overspændt Tale, det der.

(495) Judith: Men det er sandt. Og den Tanke har pint mig, og nu er den ved at røve min Forstand. For Tiden har jo givet mig Ret. Og nu skal hele Folket bløde for min Brøde⁹⁷.

(496) Willi: Jeg siger dig, det er Daaretale.

(497) Judith: Nej, for jeg kender dig, Willi. Jeg ved, at du er usvigelig forvisset om, at hvad du nu gør, er rigtigt. Men jeg ved ogsaa, hvordan Livet har frosset dig denne Forvissning paa. Havde jeg handlet stort og rigtigt dengang, havde du aldrig mistet din Tro paa Mildhed og Kærlighed; thi da var dit Liv blevet Solskin i Stedet for Vinter. Jo, det var. For vi kunde være blevet lykkelige. Min grænseløse Beundring for dig kunde Samværet med dig have omsmeltet til Kærlighed –

(498) Willi: Judith! Du har ingen Ret til at komme til mig i en Stund som denne og rive den besværligt anlagte Forbinding af mit Saar.

(499) Judith: Nej, jeg har ingen Ret. Men min Selvopholdelsesdrift tvinger mig dertil. For jeg kan ikke holde ud at leve, hvis du ikke opfylder mig min Bøn.

(500) Willi: Det gør jeg ikke.

(501) Judith: Hør dog først, hvad jeg vil bede om, før du –

(502) Willi: Det behøves ikke.

(503) Judith: Jo, jo, jeg forlanger jo ikke, du skal opgive alt. Jeg beder dig kun: indled Forhandling ikke med Sejselnoch, men blot med Rigsdagen eller med Borgerpartiet. Saa er det endnu ikke haabløst altsammen. Vil du ikke, Willi, vil du ikke?

(504) Willi: Nej.

(505) Judith: Willi! Ved du, hvad det er i Dag? Det er netop Attenaarsdagen for, at vi skiltes. Husker du det?

(506) Willi: Ja, jeg har altid haft let ved at huske Aarstal.

(507) Judith: Ja. – og husker du, hvad de sidste Ord var, du sagde? At nu vilde du holde Livet ud for et eneste Haabs Skyld: om Gud vilde unde dig den Dag, da jeg trængte til din Hjælp eller bad dig opfylde mig en Bøn.

(508) Willi: Jeg husker det.

(509) Judith: Willi! Nu er den Dag kommen.

(510) Willi: Men nu staar jeg ikke ved mit Ord.

(511) Judith: Willi! Nu trænger jeg til din Hjælp.

(512) Willi: Saa faar jeg nægte dig den.

⁹⁷Brøde: Betegner en handling, hvorved man forsør sig alvorligt, en overtrædelse eller skyld. [ODS]

- (513) Judith: Saa maa jeg fortvivle. Jeg kan ikke holde ud at være til. Jeg elsker mit Land lige saa højt som du, og jeg kan ikke leve, naar jeg ved, at det er mig, der styrter det i Fordærv.
- (514) Willi: Det er Selvbedrag.
- (515) Judith: Ja, jeg kan ikke leve, siger jeg dig. Aldrig har jeg lidt som i Dag.
- (516) Willi: Judith! Æg ikke mine Lidelser ved at sige, jeg kaster Lidelser over dig!
- (517) Judith: Aah, *jeg* er jo ligegyldig – i alt dette. Mit Liv er kun et af de mange, der slettes. – Aah, Willi! Willi! vil du ikke? for *min* Skyld? hører du, for *min* Skyld?
- (518) Willi: Kan ikke! Jeg *kan ikke*!
- (519) Judith: Ja ja da, min – Ven! saa faar jeg gaa! Mere raadløs, end jeg kom! Gaa – ud i Fortvivlelsen – dødsdømt! Dødsdømt af ham, som – – aah Gud!
- (520) Willi: Nej, Judith! Du maa ikke græde. Det taaler jeg ikke. Hører du? Judith!
- (521) Judith: Farvel da, Willi! Farvel! Gud tilgive mig, hvad du gør.
- (522) Willi: Dig! Tilgive dig! Du – den reneste blandt Kvinder!
- (523) Judith: Willi, din Stemme bliver varm som i gamle Dage. Willi! Du lover mig det?
- (524) Willi: Gaa saa, Judith!
- (525) Judith: Du lover mig det. Jeg kan se det på dig. Willi!
- (526) Willi: Saa! saa! Gaa nu, beder jeg, gaa nu!
- (527) Judith: (*slaar Armene om ham*) Willi, du største blandt Mennesker! Willi, min ædle Ven!
- (528) Willi: (*gør sig løs og skyder hende lempeligt ud, sætter sig paa Skrivebordet, slaar af og til med sin knyttede Haand mod Pladen*)
- (529) Emil: (*ind*) Nej, jeg kan ingen Steder være uden hos dig. Har du hørt det, Borgerpartiet har nye, vidtrækkende Tilbud til Forlig. Sejselnoch selv har forhandlet med Borgerpartiet. Willi, du *maa* høre dem.
- (530) Willi: Hm!
- (531) Emil: Har du tænkt over, hvad jeg sagde før? Har du, Willi? Vil du ikke høre de nye Tilbud?
- (532) Willi: Hvad?
- (533) Emil: De nye Tilbud, siger jeg. Vil du ikke nok høre dem?
- (534) Willi: Tilbud – hvis?
- (535) Emil: Borgerpartiet, siger jeg jo. Hører du nu ikke engang efter?
- (536) Willi: Borgerpartiets?
- (537) Emil: Men hvad er der? Du er jo helt forandret. Er du syg, Willi? Eller – eller har Himlen gjort et Mirakkel? Hvad er der sket?
- (538) Willi: Naa – sket – ja, der er – der er – der er ingenting sket.
- (539) Emil: Willi! Vil du høre paa os nu? Sejselnoch er her ude. Maa han komme ind?

- (540) Willi: Sejselnoch? Komme ind? Ja – ja, lad ham komme.
- (541) Sejselnoch: (*ind*) Hr. Førsteminister! Jeg har nu alvorligt overvejet Sagerne baade med mig selv, med hele Rigsdagen, med Borgerpartiet og med mine tidligere Kolleger. Fjender truer udefra – Revolution indefra – alt maa derfor samle sig i eet, i een Stræben: at frelse vort Land. For dette Maal er intet Offer os for dyrt. Vi har derfor besluttet os til at lade forbigangent være glemt og tilbyde Dem – ikke Forhandling, men Forlig.
- (542) Emil: Hører du?
- (543) Willi: Hvordan?
- (544) Sejselnoch: Kongen fortsætter som før. Et Blandingsministerium overtager Regeringen – – –
- (545) Willi: Og jeg?
- (546) Sejselnoch: Ja, De, Hr. Førsteminister, kan frit rejse, hvorhen De maatte ønske.
- (547) Willi: Frit?
- (548) Sejselnoch: Ja, frit, forstaa mig ret. Selvfølgelig skal Førsteministeren ikke udsættes for nogen Udgift eller økonomiske Vanskeligheder ved dette Offer, som – – Ja, og naturligvis, hvis Førsteministeren ønsker det, skal en viss aarlig Pension staa til Deres Raadighed.
- (549) Emil: Der hører du, Bror, hvordan de Mænds Sindelag er, du har miskendt.
- (550) Willi: Pension, siger De. Bliver den stor?
- (551) Sejselnoch: I saa Henseende kan Førsteministeren være ganske tryg.
- (552) Willi: Hm! Jasaa! Jasaa! De vil – vil købe mig bort. Jasaa! (*til en Lakaj*) Jeg venter General Verge.
- (553) Lakajen: Generalen er her.
- (554) Willi: Lad ham komme!
- (555) Lakajen: Herind? (*et Sideblik*)
- (556) Willi: Ja.
- (557) Emil: Men i Guds Navn, hvad vil du nu?
- (558) Sejselnoch: (*hurtig*) Eller – eller vi kunde tænke os som en anden Mulighed, at De fortsatte Regeringen, der suppleredes med Repræsentanter fra de andre Partier.
- (559) Willi: (*idet Verge kommer ind*) Hr. General!
- (560) Emil: Du maa svare.
- (561) Sejselnoch: Ja, hvis det er min Person, der staar i Vejen, er jeg selvfølgelig villig til at holde mig borte fra Ministerpost. Vi er klar over – ja, saa vidt kan vi strække os i Forstaaelse af, hvad der kræves for det lidende danske Folks Frelse.
- (562) Emil: Og om disse Mænds Idealisme tvivler du!
- (563) Willi: Hr. General! Alt er aftalt med Krigsministeren?

- (564) Verge: Ja.
- (565) Willi: De indkaldte Tropper er ankommen?
- (566) Verge: De fleste. Nogle fra Hovedstaden og enkelte fra Grubedistrikterne har ikke pareret Ordre.
- (567) Willi: Men de andre?
- (568) Verge: Er rede til at rykke ud.
- (569) Willi: Og De selv?
- (570) Verge: Venter blot paa hans Majestæts Befaling.
- (571) Willi: Vel! Saa befaler hans Majestæt, at De efter Planen gaar mod Ivres. Udrykning Klokken?
- (572) Verge: 2.40
- (573) Willi: Vel!
- (574) Emil: Nej, nej, nej. De maa ikke, hører De. *Jeg* forbyder Dem det. I Folkets Navn, i Kongens Navn forbyder jeg Dem det.
- (575) Willi: De har forstaaet, Hr. General?
- (576) Verge: Javel.
- (577) Willi: Saa være Gud med Dem! (*Verge ud*)
- (578) Emil: Forhindr det, forhindr det! Vil du ikke? Vil du ikke?
- (579) Willi: Styr dig!
- (580) Emil: Jasaa – du Meneder, du Brodermorder, du Faderskænder, saa bryder jeg da vort Venskab og Blodets nære Baand og forbander dig med en Forbandelse, der skal æde dig som en Kræft, til Broder ligger for Broders Fod og trygler om Tilgivelse. Forbandet være du, Førræder og Morder, du Kaifas⁹⁸ og Judas i een Person, forbandet af døde og levende, forbandet af din Far og Mor og af dit Folk ved din Broders Mund, forbandet til Samvittighedskval og Ensomhed, til Menneskeslægtens Had og Helvedes Pine! forbandet! forbandet, Førræder og Hund! (*Styrter ud*)
- (581) Willi: (*til Sejselnoch, der staar ganske bleg og stirrer paa ham*) Ser De, saadan, Hr. Sejselnoch, er det at styre et Land.

3. Akt: Tredie Fase.

Krisen.

⁹⁸*Kaifas*: Kajfas var den jødiske ypperstepræst fra 18-36 e.Kr., som ifølge evangelierne forhørte og overgav Jesus til den romerske præfekt Pontius Pilatus. I Munks dramatik ses Kajfas og forgængerens Annas (ypperstepræst i perioden 6-15 e.Kr. under Kejser Augustus) to steder - dog med vidt forskellige personligheder: I ”Pilatus” (1917) ses Kajfas som en utiltalende, kold og morderisk person, mens Annas skildres gammel, lettere senil og modstandsløs. Dette forhold vendes på hovedet i ”De Herrer Dommere” (1942). [DSD]

Samme Dag. Kl. o. 9. Sammesteds. Kongen og Ministeriet undtagen Førsteministeren.

Taushed.

(582) Kongen: Det er rigtig uhyggeligt altsammen.

(583) Federbourg: Hvor bliver dog Førsteministeren af?

(584) Khura: Og ingen aner, hvor han er henne?

(585) Kongen: Jeg i det mindste ikke.

(586) Bouavent: Blot han ikke er myrdet!

(587) Kongen: Hys! hvad er det for frygtelige Ord at sige!

(588) Bonavent: Ja ja! I den Sindsstemning, man er i i Dag, kan man vente alt.

(589) Falerenne: Mennesker er ganske som Skolebørn – der er ikke noget ondt i dem, naar bare de holdes i stramme Tøjler; men ham, der holder Tøjlerne og altsaa er Skyld i, at der intet ondt er i dem, ham kan de ikke fordrage.

Taushed.

(590) Wuhlabin: Hvor kan han dog være henne?

(591) Olasen: Han kommer nok.

(592) Gebind: Jamen, hvornaar? Det er det, der er Sagen. De Mennesker kan jo ikke blive ved at vente.

(593) Kongen: Hvem, siger De?

(594) Gebind: Aah, Deres Majestæt, det er 4 Repræsentanter for Borgerpartiet, der er sendt herop uden Social-demokraternes Vidende, for at tale med Ministeriet. Det lader sig jo ikke nægte, at det *har* Interesse at høre, hvad Landets næststørste Parti har at sige os.

(595) Kongen: Jamen kan vi da ikke spørge dem?

(596) Federbourg: Jo, men vi er bleven enige om, at det var bedst at vente, til Førsteministeren kom.

(597) Khura: Der er blot det Aber ved, at længer end til 9 vilde de ikke vente.

(598) Kongen: Ja, saa er der knap 10 Minutter.

(599) Wuhlabin: Da maa han skynde sig.

(600) Kongen: Gud ved dog ogsaa, hvor han bliver af.

Pause.

- (601) Kongen: Hvor det er uhyggeligt at kigge ned paa Slotspladsen – at se disse – disse mange Mennesker Hoved ved Hoved staa der stille og – og forfrosne og skotte herop, som om de stod og ventede paa noget. Saadan har de staaet hele Eftermiddagen, og ikke en – en Lyd hører man dernedefra. Det er just det uhyggelige ved det, det er – det er – det er Stilheden; det minder om Lig.
- (602) Falerenne: Ja, Deres Majestæt, saadan har jeg aldrig tænkt mig det. Naar jeg i Skolen har udmalet for Børnene, hvordan det gik til, når den stærke og myndige Mand tog Magten, har jeg altid indprintet dem den larmende og hylende Hob, som hørte til ved slige Lejligheder, og sagt, at den skulde man ikke være bange for; thi den, der hyler, er aldrig farlig. Men dette her, denne isnende Dødstavshed – den er helt uden for, hvad jeg havde tænkt mig.
- (603) Olasen: Giv Tid! Hylet kommer nok. Det er Sejselsnochs sidste Trumf. Revolutionen er han jo dødsensangst for; du kan skylle ham over Ende. Saa længe han er paa fri Fod, deler han sin Tid mellem at true med Revolution, naar han er hos os, besværges den, naar han er hos sine egne.
- (604) Khura: Derfor maa vi ogsaa lade ham blive paa fri Fod, saa længe det gaar an.
- (605) Olasen: Selvfølgelig.

Pause.

- (606) Kongen: En besynderlig Dag har dette været. Jeg har altid troet, at – at naar et Menneske havde sin Samvittighed i Orden, saa – saa kunde han aande frit. Og er der noget, jeg synes, jeg har ved denne Lejlighed, saa er det *det*. Og dog har jeg hele Dagen følt mig, som – som – som om jeg havde faaet et Stød her – lige ind her. Man gaar jo ogsaa og ved slet ikke, hvad det bliver til. Kuhn er ikke den Mand, der – der lukker sin Mund op; det gavner nu ikke. Han kunne da ogsaa – ogsaa nok være lidt mere – talende; sige Ministrene og mig lidt af sine Planer og – og Hensigter og ogsaa lade Folket faa lidt Besked. Havde han udsendt et Par officielle Communiqueer⁹⁹ var der s'mænd mange af de brave Mennesker, der ikke blev staaende her neden for Vinduerne og fryse. Det kunde han nu godt. Dette *er* ikke helt fair imod Folket.

Pause

- (607) Kongen: Uh! hvor det er uhyggeligt at gaa her og – og vente. Og saa have alle de Marmorstøtter opstillede dernede. Altid naar her har været Folk derude, har her været en Viften og Nikken – og – og Jubel – og jeg har holdt Tale. Nu er det som en Isørken; jeg vader ude i en ubarmhjertig, gravkold, uendelig Isørken, alene, med ihjelfrosne Mennesker stivnede i Sneen rundt om mig. Hvor er det uhyggeligt! (*Pause.*) Hvor bliver han dog af?

⁹⁹*Communiqueer*: Fransk ord for meddelelse fra en regering eller anden myndighed, fx en hærs ledelse. [ODS]

- (608) En Lakaj: Medlem af Kammeret, Sejselnoch, begærer indstændigt Deres Majestæt i Tale.
- (609) Kongen: Nej, ham vil jeg ikke tage imod.
- (610) Lakajen: Han siger, han kommer ikke foranlediget af Politik, men af noget, der angaar Deres Majestæts Person.
- (611) Kongen: Saa? – Ja, hvis nu Førsteministeren var her! Men – lad ham komme! De, mine Herrer Ministre, bliver her jo.
- (612) Olasen: Ja, Deres Majestæt, vi skal nok blive.
- (613) Falerenne: Om saa til Døden.
- (614) Sejselnoch: (*ind*) Deres Majestæt! maa jeg bede om en Samtale med Dem under 4 Øjne?
- (615) Kongen: Nej, næ, mine Ministre er her – –
- (616) Sejselnoch: Bare 5 Minutter under 4 Øjne for Deres Majestæts egen Skyld.
- (617) Kongen: Jeg beklager oprigtigt, min Herre, men det lader sig ikke gøre.
- (618) Sejselnoch: (*der imens har opdaget Willis Fravær*) Jaja! lad mig tale alligevel. Deres Majestæt maa bringe Forhandling i Stand mellem Regeringen og den opløste Rigsdag.
- (619) Kongen: Man sagde mig, at det var ikke Politik, De vilde tale om, men min Person.
- (620) Sejselnoch: Ja, De maa gøre dette; for ellers kan jeg ikke svare for, hvad der vil ske. Jeg ved, at der allerede er Sammensværgelser i Gang – –
- (621) Kongen: Mod mig? Hvem af mit eget Folk vil lægge Haand paa mig, tror De?
- (622) Sejselnoch: Deres Majestæt ser jo selv, at Slotspladsen vrimler –
- (623) Kongen: – af Folk, der staar meget stille og pænt.
- (624) Sejselnoch: O, er det *det* deres Majestæt bygger paa, saa –
- (625) Kongen: Hvad saa?
- (626) Sejselnoch: Deres Majestæt talte før om Folket, der er Dem hengiven; ogsaa jeg har hengivne Mænd.
- (627) Kongen: Hvad mener De med det?
- (628) Sejselnoch: At hvis Deres Majestæt ikke vender om, vil jeg ikke lægge Fingrene imellem.
- (629) Kongen: Truer De mig?
- (630) Sejselnoch: Om det ikke kan være andet: Ja. Og Tiderne er til Alvor. Truer vi, er det ikke Fusk. Saa truer vi intet mindre end Livet.
- (631) Falerenne: Er det en Tone over for –
- (632) Kongen: Saa det gør De! – saa det gør De? Hvad – hvad er Livet for mig i Sammenligning med mit Folks Lykke. Den kan De true mig med, at jeg sætter over Styr, saa

begynder jeg at blive bange. Men mit Liv – – saa De troede, jeg var saa lav, at jeg vilde – vilde slaa om, naar jeg hørte, jeg selv kunde – kunde komme i Knibe. Saa det troede De om mig! Kan De se, De kommer ud! Kan De se, De kommer væk! Naa! Er her ikke en Lakaj, der kan faa den Herre ned – –

(633) Sejselnoch: Vogt Dem!

(634) Olasen: Tænk over, hvad De gør Deres Majestæt!

(635) Kongen: Ja, jeg skal tænke –! Ud! væk! væk med ham! Naa! (*Sejselnoch ud*) Det vover han, det vover han, den – den – den Hund, kalder jeg ham. Tror han, der er een, der vil røre en Finger endsige et Vaaben tilmed mod mig for hans beskidte Kæfts Skyld.

(636) Falerenne: Deres Majestæt forivrer – – –

(637) Kongen: Jaja. Nej, mit Folk er anderledes. Se blot, hvor stille de staar og venter, skønt Gud skal vide, de er ikke blevet behandlet for høfligt i den nye Regerings Tid. Og saa tror han nogen for hans Skyld vil lægge mig to Straa i Vejen – sss! hvad er det? (*Han bliver pludselig bleg. Nedefra stiger vild Larm op; men tydelig skælnes: "Ned med Kongen! Ned med Kongen!" Larmen fortsættes ubønhørligt.*)

(638) Olasen: Man kan høre, han er naaet ned.

(639) Khura: Nu spiller han Trumfen ud.

(640) Bonavent: Saa gælder det altsaa, hvem der faar Stikket hjem.

(641) Falerenne: Men det er jo rædselsfuldt at høre.

(642) Federbourg: Nu er vi fortabt.

(643) Wuhlabin: Hvor er dog Førsteministeren?

(644) Gebind: Sæt, han var myrdet!

(645) Kongen: Ja – nu – jam – jamen de maa rent have misforstaaet – Jeg vil tale til dem. Hvorfor har jeg dog ikke tænkt paa det før? De har jo ogsaa Ret til at have Klarhed over – over Sagens Sammenhæng. Og den kan jeg bringe dem – nu – her fra Altanen.

(646) Falerenne: Nej, for Himlens Skyld, Deres Majestæt –

(647) Olasen: Det kan der ikke være Tale om – –

(648) Bonavent: De kunde skyde Dem –

(649) Kongen: Aah, Snak –

(650) Gebind: Jo, de kan –

(651) Kongen: Ja, hvad saa! Var det ikke – ikke bedre, hvis – hvis vi ad den Vej kunde naa ud af denne skrækkelige Misforstaaelse, der kan blive saa – saa skæbnesvanger! Jo, jeg vil ikke tale til dem.

(652) Olasen: Deres Majestæt kommer slet ikke til Orde.

(653) Kongen: Hvorfor har Kuhn dog heller ikke udsendt et Par Kommuniqueer? (*En Sten knuser en Rude.*)

- (654) Gebind: Gud i Himlen!
- (655) Kongen: Mit Folk maa vide Besked. Jeg vil bringe det Klarhed. Saa ske der med mig, hvad der vil.
- (656) Fallerenne: Jeg beder Eder paa mine Knæ, Herre Konge –
- (657) Wuhlabin: Nu slaar Klokken 9.
- (658) Khura: Borgerpartiets Repræsentanter!
- (659) Olasen: De *maa* have et Svar, at de ikke skal tro, vi har haft dem til Bedste. (*Larmen tiltager*)
- (660) Wuhlabin: Men hvad skal vi svare?
- (661) Gebind: Jeg foreslaar, vi optager Forhandling.
- (662) Olasen: Det er uklogt.
- (663) Fallerenne: Vi maa afvise Forhandling.
- (664) Khura: Det er for haanligt. Vi maa undgaa Udæskning¹⁰⁰.
- (665) Bonavent: Kan vi ikke optage en intetsigende Forhandling?
- (666) Federbourg: Jeg holder ogsaa paa Forhandling.
- (667) Olasen: Førsteministeren vilde ikke gøre det.
- (668) Wuhlabin: Men han er her jo ikke.
- (669) Gebind: Er vi da enige om Forhandling.
- (670) Falerenne: Jeg modsætter mig paa det bestemteste.
- (671) Bonavent: Aah, som de skriger dernede!
- (672) Kongen: (*nærmer sig Altandøren*)
- (673) Falerenne: (*kaster sig i Vejen for ham*) De maa ikke gaa derud, Deres Majestæt. Husk, De skylder Folket Deres Liv –
- (674) Kongen: Saa kan jeg intet bedre end give dem det.
- (675) Olasen: Ingen Forhandling.
- (676) Flere: Jo! Jo!
- (677) Willi: (*ind*) Godaften!
- (678) Alle: Aah, kommer De der?
- (679) Willi: Jeg blev opholdt ude. Efterretningen fra Hæren –
- (680) Alle: Hvad de?
- (681) Willi: Er ikke gode. Verge allerede rykket for langt frem. Med Guds Hjælp vogter han sig. Hvad her?
- (682) Gebind: 4 Repræsentanter fra Borgerpartiet ønsker Forhandling med os strax. De har ventet en Time.

¹⁰⁰Udæskning: Det samme som "udfordring". Kommer af det oldengelske "ascian" (jf. "ask"), som betyder "at fordre", "at kræve". Ordet "udæskning" betyder i denne sammenhæng at fremkalde irritation eller vrede hos nogen: at ægge eller udfordre dem. [ODS]

- (683) Willi: En Lakaj! Sig til de ventende Herrer, at Førsteministeren er blevet opholdt til nu. Derfor har vi maattet lade dem vente. Og sig dem, at Regeringen foreløbig ingen Tid har til at forhandle, da den skal regere. Ønsker jeg forhandling med nogen, skal jeg sende Bud.
- (684) Fallerenne: Hans Majestæt ønsker at tale til Folket, hr. Førsteminister. Vi har ment at maatte fraraade –
- (685) Willi: Ja, Deres Majestæt gør klogt i ikke at vise Dem for Folket i Aften.
- (686) Kongen: Jamen der er jo ingen, der – der siger dem Besked, Kuhn.
- (687) Willi: Blot de ved, hvad deres Mor burde have lært dem, at det er Sengetid kl. 10, ved de Besked nok. I hvert Fald gør det mig ondt, om jeg skal til at lære dem det.
- (688) Kongen: De vil da ikke – skyde paa Folket, Kuhn?
- (689) Willi: Jeg vil Ro her i Landet. Men jeg haaber, den kan opnaas uden Vuggesang. Krigsminister Khura, maa jeg tale med Dem? Vil De følge mig over i den anden Fløj? Her er intet at gøre, før jeg kommer igen. Jeg kan ikke sige, hvornaar det bliver, da det er Ting om Ordenen her i Byen, jeg maa drøfte med Krigsministeren. Det gør ej heller noget, jeg er fraværende, blot der under ingen Omstændigheder tilstedes nogen som helt Adgang til Hans Majestæt, og Deres Majestæt holder Dem fra Vinduerne.
- (690) Kongen: Jaja, naar De siger det, er det vel det retteste. (*Khura og Willi ud. – Skrigene tiltager: Ned med Kongen! Ned med Kongen! Styr Tyrannen! Styr Tyrannen! Imellem høres: Willi Kuhn! Landsforrædder! Landsforrædder! Og igen: Ned med Kongen!*)
- (691) Kongen: Hvor er dette sørgeligt, rædselsfuldt!
- (692) Gebind: Aah, ja! Men bare jeg ved, han er her paa Slottet, saa synes jeg – (*Pludselig forstummer Skrigene.*)
- (693) Olasen: Hvad sker der nu? (*En skikkelse kommer til syne uden for Vinduet, svinglende paa Espalieret.*)
- (694) Gebind: Gud i Himlen!
- (695) Wuhlabin: Nu stormer de!
- (696) Federbourg: Er det en Aand?
- (697) Olasen: Hvordan kommer han herop?
- (698) Bonavent: Soldater!
- (699) Falerenne: Konge! Jeg dækker Eders legeme med mit.
- (700) Kongen: (*skyder ham til Side og river Vinduet op*) Hvem er De? Hvad vil De? (*Skikkelsen ind*) Dig? Er det dig, Emil!
- (701) Emil: Ja, det er mig. Op ad Espalieret er jeg klatret. Med Fare for mit Liv. Men hvad er eet Liv, naar Millioners staar paa Spil?
- (702) Kongen: Aah, Emil, at du kommer! Jeg synes, jeg er glad for det. Jeg har jo ikke turdet lukke dig ind. Sig mig et Trøstens Ord, Emil, i denne store Jammer.

- (703) Emil: Hvor kan jeg sige dig Trøsteord, Kong Ulf, du, som selv har villet denne Jammer? Du har lukket din Dør i for dit Folk – jeg, din bedste Ven, som du saa tit har kaldt mig, har maattet gaa grædende fra din islaaede Jernport ude af Stand til at gøre noget for mit elskede Land.
- (704) Kongen: Emil! Min Samvittighed er ren. Jeg handler til – til Bedste for mit Folk. Ja – mine Herrer Ministre, denne er jo min private Ven. De kan godt trække dem tilbage, hvis – nej, De maa hellere blive som Garanti for, at vi – at der ikke sker noget politisk her.
- (705) Olasen: Ja, Deres Majestæt, vi bliver ogsaa helst.
- (706) Emil: Din Samvittighed er ren, siger du. Hvad skal du da med Trøsteord, som du bad om før? Naar din Samvittighed er ren, maa du jo være usvigelig sikker i din Sag?
- (707) Kongen: Det er jeg ogsaa. Det vil sige: jeg har taget min Beslutning, og der staar jeg fast. Det andet var ikke til at holde ud mere. Sejselnoch er en Hund. Tænk: før kom han og truede mig paa Livet – som om – som om *mit* Liv betyder noget i det, der sker – som om det var mig selv, jeg tænkte paa. Men jeg jog ham ud, gjorde jeg, den – den – den Hund!
- (708) Emil: Ved du, hvad den Mand, som du her smæder og før fornærmede saa groft, ved du, hvad han gør nu? Han staar dernede midt i Forbitrelsens sydende Masse og gør alt, hvad han mægter, for at tale de ophidsede Gemytter til Ro – gør alt, hvad han mægter, for at frelse sit Land og dig, du, som nu smæder ham og før jog ham ud!
- (709) Kongen: Gør han det! Tænk, gør han det! Men han var nu ikke fair over for mig før – han – han bar sig grimt ad – det gjorde han – og det har han gjort før.
- (710) Emil: Han bar sig ad som en Mand, der er ført af sand og ædel Fortvivlelse, han brugte et galt Vaaben – men hvad griber et Menneske ikke til, naar det er i den yderste Nød, naar alt dets kæreste staar paa Spil. Heller burde du have forstaaet den Mands Sjælekamp og Dødsangst end have følt dig krænket i din trygge Forfængelighed.
- (711) Kongen: Ak ja ja saamænd! En Ting kan jo ses fra saa mange Sider.
- (712) Emil: Hvor er min – hvor er Førsteministeren?
- (713) Kongen: Ja, han er – er her da i Nærheden. Jeg kan lade ham kalde, hvis du – du vil tale med ham?
- (714) Emil: Nej, nej. Det er dig, jeg vil tale med. Og Gud staar mig bi, mærker jeg, og Gud *staa* mig bi for din og vort Lands Skyld!
- (715) Kongen: Nej. Vi vil ikke tale Politik. Jeg staar, hvor jeg har stillet mig. Jeg vil ikke tale mere om det, jeg vil ikke tænke mere paa det, *vil ikke tænke* mere.
- (716) Emil: Saa har du heller ikke din Samvittighed i Orden, som du før sagde.
- (717) Kongen: Jo, det har jeg. Alt i Verden kan du bestride. Kun ikke det.
- (718) Emil: Nej, Kong Ulf. For din Samvittighed byder dig at tænke. Den, der fatter en saa skæbnesvanger, saa uhyre Beslutning uden at have tænkt Sagerne til Bunds handler

ikke samvittighedsfuldt. Saa maa du altsaa have tænkt sagen til Bunds, tænkt, til du er sikker i din Sag. Har du det?

(719) Kongen: Sikker? Sikker! Hvor kan man tænke, til man er sikker? Lad os sige, jeg har tænkt saa stort et Stykke, jeg er naaet dertil. Kan jeg saa være sikker paa det Resultat, jeg – jeg er kommen til? Der kan komme en, der – der er bedre begavet, og han har tænkt et Stykke til og er altsaa – altsaa naaet – har altsaa naaet et Resultat, der ligger længere fremme. Kan saa *han* være sikker? Nej, for der kan jo komme en – en endnu bedre begavet og tænke endnu længere frem. Og saadan kan vi blive ved. Det er altsaa umuligt, at – at nogen som helst kan tænke sig sikker paa noget som helst. Hvad er det saa for en Snak at tænke en Ting igennem og saa være sikker i sin Sag!

(720) Emil: Og du har fattet en slig Beslutning uden at være viss i din Sag? Og saa siger du, du har en god Samvittighed!

(721) Kongen: Du maa ikke tage min Tro paa min gode Samvittighed fra mig – saa – saa mister jeg min Forstand.

(722) Emil: Du har besluttet at bringe Revolution og Krig, Rædsel og Had, Mord og Pest ind over et uskyldigt og fredeligt virkende Folk, at omstyrte din Bedstefaders og Faders stolte Værk, at sidde med bloddryppende Hænder i Tyranniets Purpurkaabe¹⁰¹ og se dit Folks Tusinder slæbe sig som Invalider forbi din Fod. Og det har du gjort i et Lune, uden Overbevisning, uden Tro. Og *du* har en god Samvittighed! Aah, Kong Ulf, hvor er du vildledt!

(723) Kongen: Det andet var ikke til at holde ud, siger jeg dig. Sejselnoch og hans Haandlangere kvalte mit Land. Vi krøb mod Afgrunden –

(724) Emil: Men nu tumler vi i den. Du *styrter* os derned. Sejselnoch og hans Mænd vi er Mennesker og kan ikke skabe en Idealstat med et Sæt. Men det var dog ikke Blod og Mord dengang.

(725) Kongen: Det var det, der var værre.

(726) Emil: Nej. For nu skal jeg sige dig noget, som er *sikkert*, og hvor ingen kan tænke *længere*.

(727) Kongen: O ja, lad mig høre det.

(728) Emil: Intet er værre end Døden.

(729) Kongen: Aah, jeg synes ikke, det – det var saa slemt, om jeg døde nu, kunde jeg derved hjælpe mit Folk til Lykke igen.

(730) Emil: Nej, ikke for dig, men for Dronningen, for din lille Søn og for de Tusinder i Folket, der elsker dig. Og det er det, en Krig betyder, det er det, der ligger i Ordet Revolution: det er sultende Enker og døende Børn, det er vaklende Oldinge, der styrter barnløse i Graven, og det er Festmø[-r,] hvis Øjne vandes røde og blindes

¹⁰¹*Purpurkaabe*: Purpurfarvede (rødviolette) beklædningsgenstande mv. blev båret af bl.a. fyrster og kardinaler som et tegn på værdighed. [ODS]

af Graad fo[-r] ham, der blev derude. Krig og Revolution betyder den Død, der aldrig kan gøres god igen, der aldrig kan bødes for. Har min Bror bildt dig ind, at der kommer Solskinstider efter dette? Ha, hvad er Solskin for den blinde, den sindssyge, den lemlæstede, den døde? Hvad er Solskin for den Pige, hvis Trolovedes Læber er blaaet i et fremmed Land, for Enken, hvis Børn raaber paa det Brød, hun ikke kan skaffe dem, og den Far, hun endnu mindre kan skaffe dem, for den gamle, hvis Livs Maal og Glæde og Stolthed straktes til Jorden i eet eneste afsindigt og uforglemmeligt Nu? Hvad skal vi med det Solskin? Hold dit Solskin selv, Konge! Vid, at den Sol, der er blodrød, det er den, der gaar ned.

- (731) Kongen: Emil! i alt det, du siger der, har du Ret, uimodsigelig og klar Ret. Og nu mærker jeg for første Gang i mit Liv, at jeg er fejj. Jeg har ikke Mod til at skyde mig.
- (732) Emil: Hvad er det for Snak. Du skal ikke skyde dig, Konge. Du skal leve – –
- (733) Kongen: Jeg har ødelagt mit Folk. – Aah, Emil! om dette kunde gøres om!
- (734) Emil: Men det kan det jo. Det er ellefte Time¹⁰²; men det kan naas endnu,
- (735) Kongen: Nej, nej. Jeg har taget min Beslutning. Jeg har –
- (736) Emil: Kong Ulf, jeg er din Ven. Tror du ikke paa mig? Naa, saa giv mig din Haand! Gaa med mig ud paa Altanen. Folket vil tie, naar det ser dig hos *mig*. Sig det Sandheden, den eneste, et Folk respekterer og ønsker. De vil juble op til dig, de Hænder, der nu er knyttede, vil strækkes dig signende i Møde. Verge gør jo intet uden dit Ønske, Sejselnoch standser med et Ord Rubesiens fremstrømmende Skarer, og i Morgen vil Solen –
- (737) Olasen: Deres Majestæt – –
- (738) Kongen: Ti! Jeg – jeg taaler ingen Afbrydelser. (*Olasen ud.*)
- (739) Emil: I Morgen vil Solen skinne over en smilende Konge og et leende Folk.
- (740) Kongen: Tror du, Emil? Nej – og hvor skal jeg være – og – –
- (741) Emil: Være! i dit Folks Midte naturligvis. Ulf, du kan bo i mit Hjem, hos min Kone og mig, du, i de første bevægede Dage og færdes fri og glad blandt dit frie og glade Folk.
- (742) Kongen: Emil! hvis du har Ret, skal jeg aldrig aflade¹⁰³ med – med at takke Gud, men –
- (743) Emil: (*til en Lakaj*) Er Sejselnoch – – Maa han komme?
- (744) Kongen: Ja, ja. Og saa hurtigt! Gud give os sin Velsignelse!
- (745) Gebind: Deres Maje – –
- (746) Emil: Det nytter ikke – –

¹⁰²*Det er ellefte Time*: Reference til NT: Matt 20,1-16, som handler om vinbonde-lignelsen: ”Sådan skal de sidste blive de første, og de første de sidste”. Her er udtrykket anvendt i den vanlige betydning ”i sidste øjeblik”.

¹⁰³*aflade*: Kommer af det tyske ”ablassen” og betyder at lade være med, ophøre, eller holde op. [ODS]

- (747) Sejselnoch: (*ind*) Deres Majestæt! Solen gryr over Donland. Folkets Mund vil prise Deres Daad.
- (748) Kongen: Og saa ud – ud paa Altanen! Aa Gudskelov, at du kom! Hvis da – –
- (749) Willi: (*ind med Olasen*) Hvad foregaar her?
- (750) Emil: Vi ænser ham ikke! blot ud – ud!
- (751) Sejselnoch: God Aften Hr. – – Kuhn!!
- (752) Willi: Jean og Christophe! (*To Gardister ind*) En Mand er brudt ind til Kongen i et Anfald af Hysteri. Han synes i Øjeblikket farlig for Statens Ro. Bring ham til Taarnkammeret!
- (753) Emil: Er du gal! Ser du ikke, Kongen – –
- (754) Sejselnoch: Hahaha! (*Gardisterne nærmer sig Emil*) .
- (755) Kongen: Nej. Holdt! denne Mand maa I ikke røre. Jeg forbyder det! – – Jeg ønsker selv at forlade denne Stue ved Hr. Kuhns Arm. Bring mig min Hat og Frakke! (*Gardisterne standser uvisse. En Lakaj henter Kongens Hat og Frakke*)
- (756) Willi: Ved *min* Arm – med Glæde, Deres Majestæt. Men maa jeg først bede mine Ministre forlade os. (*Ministrene hurtigt ud.*)
- (757) Willi: Jean og Christophe! Hans Majestæt er træt af denne anstrengende Dag. Kongen ønsker at begive sig til sit Gemak.
- (758) Kongen: Hvad gør jeg? Hvad er dette?
- (759) Emil: Sejselnoch, her! Ingen faar lov at røre Kongen, saa længe vi har Hænderne fri.
- (760) Sejselnoch: Nej, nej; han er gal; han er besat. Vi maa raabe til Folket om Hjælp. Deres Majestæt vi stiller os foran Dem, vi skærmer Dem.
- (761) Willi: Vagten! (*Vagten ind*) Disse to Mænd vover at hindre Hans Majestæt i at begive sig til Ro.
- (762) Sejselnoch: Er De rent fra Sans og Samling, Mand! Plager Satanas¹⁰⁴ Dem!
- (763) Emil: Det er ham, der – –
- (764) Willi: En saadan Formastelighed kan hans Majestæt ikke finde sig i. Før dem til Taarnkammeret!
- (765) Kongen: Nej, nej, jeg forbyder – –
- (766) Willi: Jean og Christophe! Hans Majestæt ønsker at begive sig til Ro – strax! Jean vil forblive hos hans Majestæt, om hans Majestæt trænger til din Hjælp. (*Jean og Christophe ledsager Kongen ud, idet de ”støtter” ham*)
- (767) Sejselnoch: Lægger han Haand paa Landets Konge? Lægger han Haand paa Folkets Drot¹⁰⁵? (*Vagten nærmer sig Sejselnoch og Emil, men*)

¹⁰⁴*Satanas*: Ordet er hebraisk og betyder modstander, fjende, Satan eller djævelen. Den særlige stavemåde her peger på ordets latinske eller græske form. [ODS]

¹⁰⁵*Drot*: Bruges i dag som en poetisk betegnelse for konge eller fyrste. Beslægtet med ”dronning”. [ODS]

- (768) Emil: (*springer hen til Vinduet og skriger*) Hjælp! De myrder Kongen! De myrder Sejselnoch! Hjælp! Mord! (*Et rasende Raab stiger op fra neden.*)
- (769) Willi: Til Taarnkammeret! Jeg skal nærmere bestemme –
- (770) Sejselnoch: Til Taarnkammeret! – Middelalder igen – en gal Mand – en gal Mand! Tror De, det Afsind lykkes. Det danske Folk vil vide – – – (*Emil og Sejselnoch føres ud. Nede naar Larmen sit højeste. Der dundres med Helvedes-Slag paa Slotsporten.*)
- (771) Willi: Dr. Khura! Vil De lade Løjtnanten melde det danske Folk, at det skal i Seng.
- (772) Khura: Kuhn! – Betænk Dem – skal jeg –
- (773) Willi: Ja, jeg er træt, trænger til Søvn, ønsker Ro.
- (774) Khura: Skal jeg da –
- (775) Willi: Skaffe Slotspladsen ren.

4. Akt: Fjerde Fase.

Helbredelsen.

Tre Fjerdingaar efter. Sammesteds.

- (776) Kongen: Som Solen dog skinner i Dag. Den har rigtignok taget sit Lykønskningssmil paa. Den vil ogsaa gratulere med – med det nye Donlands Fødsel. Hæ, Fødsel! Tænk, hvor den – den Lignelse passer. Det er jo 9 Maaneder siden hin nat, da – – ja, det har været en drøj Svangerskabsperiode; – – ja, og Undfangelsen var der – var der heller ikke meget lysteligt ved. Des mere er der ved Fødslen – eller – eller nu, da den er overstaaet. For hvor er jeg dog lykkelig – og taknemmelig over for Gud – og over for Dem, kære Hr. Førsteminister – ja, sandelig – Gud velsigne Dem! Hvordan var det gaaet uden Dem? Naar jeg mindes – ak ja! den Aften, De hjalp mig i Seng – At De havde det Mod! Det – det havde jeg visselig aldrig turdet, hvis jeg havde været Dem! Og den Fasthed, De udviste alle Vegne – og den – den Koldblodighed – og det Mod – og den sikre Tro, De havde paa Sejren – – ja, jeg vil sige, jeg beundrer Dem, det – det gør jeg sandelig – – Og, ikke sandt? De *har* tilgivet mig den Aften, jeg – jeg svigtede Dem – det var ikke fair af mig – men – men jeg syntes, det saa saa haabløst ud – og – og det var jo kun mit Folks Vel, jeg tænkte paa – – Hvor kunde jeg ane, at den kære Gud vilde – vilde unde mig saa stor en Lykke at se en Stund som denne, at *jeg* maatte virke det for Donland, jeg – – Men det er *Dem*, kære Kuhn, og De kan tro, at jeg har takket Gud for, at han gav mig Dem. Nu har jeg kun een – een Angst i Livet, og det er, at De skal dø før mig. For jeg fatter slet ikke, hvordan det skal gaa uden Dem – – –

- (777) Willi: Skal Deres Majestæt ikke have lidt Frokost, før – –
- (778) Kongen: Jo, det skulde jeg vel. Se, det har De ogsaa Tid at tænke paa. Men jeg kan nu næsten ikke spise af bare Glæde. Ja, jeg er – jeg føler mig saa – saa lykkelig som en Skoledreng, der har faaet revet Hul i sine nye Buxer – hahaha! – Skade kun, at min Ko–, at Dronningen ikke er rask nok til at være til Stede. Apropos Dronningen: ved du, hvad jeg tit har tænkt paa, Kuhn: De er et besynderligt Menneske; De er slet ikke som os andre – som vi andre. Naar De kommer ind i Stuen, saa – saa er det, ligesom den kommanderende General træder ind blandt en Flok menige, der er civile. Det ligger i Blodet, man skal hilse Dem og lyde Dem, skønt man ikke skal. Og jeg har observeret hos mig selv, at – at jeg retter mig mere og gaar strammere, naar De er til Stede end ellers. Og det med Dronningen – he – det var, at naar De hører paa mig, saa har jeg lagt mærke til, at jeg næsten ikke kan faa mig selv til at sige ”min Kone”, som jeg altid plejer; saa siger jeg ”Dronningen”. He! Naa men De er visst ikke oplagt til – til Spøg i Dag, hvad? De er s’ mænd lige saa taus og – og afmaalt som altid – se, det er ogsaa noget mærkeligt ved Dem: naar vi andre græder af Glæde, saa er De Dem selv. Naa, men jeg *maa* have lidt at styrke mig paa; jeg *vil* nu have et blødkogt Æg i mig, hvad enten jeg kan eller ej. Farvel saa længe! (ud.)
- (779) Willi: Jean og Christophe! Hent Redaktør Kuhn!

Pause

- (780) Emil: (*kommer ind, ført af de to; han ser forfærdelig udmagret og elendig ud*)
- (781) Willi: Emil! Bror! Hvad har du saa at sige mig i Dag?
- (782) Emil: Jeg hader dig.
- (783) Willi: Altid det samme! Altid det samme! Ved du, at du hver Dag i ½ Aar har givet mig det Svar.
- (784) Emil: (*tier*)
- (785) Willi: Jeg har ellers noget at meddele dig nu. Du faar din Frihed i Dag.
- (786) Emil: Den har jeg ikke bedt om.
- (787) Willi: Nej, og derfor ved du heller ikke, hvad du skal bruge den til?
- (788) Emil: Jo. Til at faa dig myrdet.
- (789) Willi: Bror! Emil! Du forstaar mig slet ikke. Hør nu: jeg førte mit Folk ud i Krigens Lidelse, fordi jeg vilde dets Lykke. Jeg førte dig ind i Fængslets Lidelse, fordi jeg vilde din Lykke. For Lykken skabes af Lidelse.
- (790) Emil: (*tier*)
- (791) Willi: Eller: jeg saa, Folket led af Kræft; jeg vidste, at kunde noget hjælpe, maatte det være Operation. Og jeg forsøgte Operation. Thi Livet har lært mig, med ubøjelig Vilje at sætte alt ind paa, hvad jeg tror paa. Og jeg har set, du led af en Sygdom, og forsøgt en Operation. Min Operation paa Folket er lykkedes – det vil nu sundt kunne

leve jeg haaber henved et Sekel endnu. Saa bliver det en andens Sag at gribe Kniven og vove det dødende eller frelsende Snit. Min Operation paa Folket er lykkedes. Give nu Gud, den ogsaa maa lykkes paa dig!

(792) Emil: (*tier*)

(793) Willi: Ja, Bror, jeg har ladet dig leve i din Celle i denne lange Tid og forbudt enhver at tale til dig, at give dig Aviser, at sende dig Bud. Kun eet har jeg ladet sige dig: det bitre Budskab om din –, om Judiths Død.

(794) Emil: (*tier*)

(795) Willi: Ellers er du i dette dit Lands skæbnesvangreste Aar, skønt levende, behandlet som død, og du aner i denne Stund intet som helst om, hvad der er sket i Verden, og hvordan det er gaaet det Folk, du elsker, og i hvis midte du staar. Ja, hvor maa du have lidt! Men dette var Operationen. Paa anden Maade var det næppe gørligt at fjerne den Stær¹⁰⁶, der har hindret dig alt fra Barn af i at se Virkeligheden. I dag maa det afgøres, om det er lykkedes paa denne Maade eller ej, afgøres ved, at Bindet rives fra.

(796) Emil: (*tier*)

(797) Willi: Tror du ikke, jeg har lidt ved at maatte gøre dette? Du er min Bror, du er dog min Mors Søn. – Emil, her skal være Fest i Dag. Fra Sidekabinettet her vil du kunne høre alt, hvad der siges, og se alt, hvad der sker. Naar den sidste Tale har lydt, har Gud afgjort, om du er helbredt eller ej. Du er da fri og kan gaa.

(798) Emil: (*tier*)

(799) Willi: Men for at gaa skal du igennem dette Værelse, og i denne Stol sidder jeg, ubevæbnet, og med Hænderne paa Stolearmene, saa Brystet er frit. Paa Bordet der ligger der en lille Dolk, og for Vagten paa Slottet ved jeg, du ikke frygter. Saa gøre du, som du vil!

(800) Emil: (*tier*)

(801) Willi: Paa Gensyn da, Bror! Har du slet intet at sige mig, efter at jeg har sagt dig alt dette?

(802) Emil: Jeg hader dig – og du er en bandlyst¹⁰⁷ Mand. Min Forbandelse ligger over dig – –

(803) Willi: Ja, indtil Broder ligger for Broders Fod og trygler om Tilgivelse. – Farvel saa længe! (*Emil føres ud.*)

(804) Kongen: (*kommer ind, tyggende.*) Nej, det vil ikke glide i Dag. Jeg er alt for glad. I Hundrede af Aar vil Donland nyde godt af denne Dag. Hvad er det for en Lykke! Bare dog min – Dronningen var her! Og nu skal vi til at høre Taler – ikke mindre end

¹⁰⁶Stær: Betegner en øjensygdom, der medfører delvis eller hel blindhed. [ODS]

¹⁰⁷bandlyst: En ”bandlysning” (oldhøjtysk ord for befaling, påbud eller forbud, som betegner en straf i form af udelukkelse fra et samfund, et fællesskab) og en ”forbandelse” betegnede tidligere samme sag, men i denne sammenhæng betyder det at nedkalde højere magters vrede eller straf over nogen. [ODS]

3. Men jeg har nu betinget mig, at de skal være korte. For hvem kan staa stille midt i Solen og høre paa Taler i Dag? Og bagefter kommer Deres Broder fri. Det er næsten det, jeg glæder mig mest det. Hvor skal vi snakke, vi to. Han har en god Forstand og – og det varmeste Hjerte for sit Land. Naar han hører og ser, hvordan det er gaaet, vil han – vil han forstaa sin fejltagelse og – og – og blive lige saa henrykt, som vi alle er. For henrykte er vi. Og – og taknemmelige mod Gud. Og hvor skal vi sørge godt for Invaliderne og for – for dem, hvis Kære er faldne. Det er da visst, vi skal. – Og se dog, se! Aldrig har der været saa mange Mennesker paa Slotspladsen! Se! Aldrig, siger jeg, aldrig i vort Lands tusindaarige Historie. Jeg maa passe paa, de ikke faar Øje paa mig, for saa – Aldrig er nogle af mine halvtredsindstyve Forgængere hyldet af saa stor og saa jublende en Skare; Det er jeg viss paa. Aa Tak! du gode Gud! – Og disse Fædrelandssange, disse dejlige Fædrelandssange! Hør, den der! den blæste de, da Erik den fattige vog¹⁰⁸ Kvindegreven; den sang de, da Otto gjorde Bønderne fri; og den har de spillet og sunget i skiftende Slægter rundt om i de mange Hjem i mit Rige – og nu spiller og synger de den for mig. Aah nej da, hvor er det smukt. – Naa, der har vi Generalen! Godmorgen, Hr. General, og velkommen! Ja, saa kan vi jo godt gaa ud paa Altanen. – Hr. Kuhn!

(805) Willi: Jeg bliver her.

(806) Kongen: Nej, det kan De skam ikke – –

(807) Willi: Jeg skal komme senere.

(808) Kongen: Hm! det er dog et sære Menneske. Jajada! saa gaar vi to, Hr. General. *(Kongen og Verge gaar ud; saa saare de kommer til Syne, høres en endeløs Jubel fra Pladsen. Hurraer for Kongen og Hurra for Generalen udbringes over alt. Kongen nikker og nikker. Af og til farer han med Haanden over Øjnene. Verge staar rank ved hans Side. Indenfor i Stolen med Ryggen mod dem sidder Willi. – Langt om længe bliver der stille. Fra den paa Pladsen rejste Talerstol taler)*

(809) Biskop Senil: Kong Ulf den Sejstende til Donland! Donske Mænd og Kvinder! ”Ved Gud vandt vi Kraft, og han nedtraadte vore Fjender”. Som en Konge sagde det i gamle Dage, kan en Konge sige det i Dag. En sjælden Højtidstime er oprunden for vort tusindaarige Rige¹⁰⁹, en Stund, der vil mindes og besynges, saa længe donske Hjerter slaar. Indadtil staar Folket samlet i fast Endrægtighed¹¹⁰ og Tillid om sin trofaste og ærlige Hersker, hvis selvopofrende Fædrelandskærlighed, personlige Mod og folkejævne Hjertelag har givet sig saa skønne Udtryk i denne svære Tid –

¹⁰⁸vog: Præteritumsform af ”at veje”, som i denne sammenhæng betyder ”at fælde” eller ”at dræbe”. [ODS]

¹⁰⁹Vort tusindaarige Rige: Højest sandsynligt en hentydning til Danmarks historie: År 1900 opfattede man, med baggrund i Jellingestenen, som Danmarks Tusindårs-jubilæum. I den anledning blev der skrevet mange fædrelandssange, herunder Valdemar Rørdams ”Danmark i tusind Aar”. Kan også i en overført betydning være en reference til den bibelske forestilling om et jordisk lykkelige forud for dommedag. Ifølge Johannes’ Åbenbaring (NT: Åb 20,1-6) fængsles Satan ved tidernes ende i 1000 år, mens Kristus og de troende hersker på Jorden. Derefter indtræffer dommedag og skabelsen af en ny Himmel og en ny Jord. I nyere tid er tanken om tusindårsriget blevet forbundet med jordisk udviklingsoptimisme og fremskridtstro, ligesom forestillingen er brugt som politisk symbol, fx i Hitlers retorik. [DSD]

¹¹⁰Endrægtighed: Betyder at en gruppe mennesker handler eller taler i fuld enighed eller med enstemmighed. [ODS]

baade naar han taalte Strabadserne ved Hæren, og naar han gik til vore Saarede i Lazaretterne og kom i de krigsramte Hjem, i bestandigt Selskab med sin energiske Førsteminister. Og udadtil agtet i selvstændig Kraft og Retsind som Sejrherre paa Slagmarker og dog ikke Erobrer, som Genopretter af Ordenen i vort overmægtige Naborige uden Bagtanker og diplomatiske Kunstgreb, som Forkæmper for Myndighed og Ansvar mod Opløsning og Løgn. Saa vender vi os da til den gamle af Dage, til Ordenes og Viljens tause Gud og prøver paa at sige ham vort skælvende Tak – Tak, fordi han under Krigen lod os forblive et Rige – Tak, fordi han gennem Krigen lod os vorde eet Rige – Tak for Samhu indadtil og Tak for Fasthed udadtil – Gud signe Donlands Konge og Donlands Folk! (*Aandeløs Stilhed*) Men vi vil ikke glemme i vor Jubel, at om vi end høster med Frydesang, har vi dog saaet med Graad. Ære være da alle, der har bragt de store Ofre i Fædrelandets dyre Navn. Dem, der lever, vil vi, der ikke rantes, vise al den Ærbødighed og Kærlighed og Omhu, vi formaar, og dem, der ikke mere lever, lægger vi i Guds Haand – han aande paa dem og genrejse dem i Herligheden, at de led, for at vi kunde fange Lykke, og gik ind i Døden, for at vi kunde leve. Deres Navne er hellige for Folket; thi de døde Selvhengivelsens og Uegennyttens og Kærlighedens indviende Død, de døde, som det er værdigt for Kristne og Mænd. Thi Kristendom er Selvhengivelse og Uegennytte og Kærlighed indtil Døden. Men til alle, hvem Krigen har mærket, siger vi, hvad enten de er levende eller døde: Kongen og Folket takker jer, dér I er; thi vi har faaet Lægedom ved eders Saar. Og Livets og Dødens Herre véd at lønner eder over al Forstand. Ja; thi han selv er over al Forstand. Tykkes end alting Rædsel og Mørke engang, og mente mange i Angst – og jeg deriblandt – at vi stedtes paa Urets Stier, saa har vi nu tilfulde lært, at Herrens Veje ere over vore Veje, at selv Krigs og Oprørs Synd kan fremme hans gode Hensigt og løbe hans Viljes Ærinde. Og min Stemme skælver, som eders Øjne dugges, naar vi mindes den gamle Konges Ord: Herren har gjort store Ting imod os, vi bleve glade; vi, som saaede med Graad, har høstet med Frydesang. Herren hjælpe os da til at høste med Visdom, at vor Glæde kan vare ved! Herren give vort Land Lykke og Fremgang i Ydmyghed til Dagenes Ende! Herren sprede en Afglans af sin Herlighed over den danske Trone til Tidernes Slut! (*Usigelig Jubel. Kongen takker med Taarer.*)

- (810) Sejselnoch: (*fra Talerstolen*) Donlands samlede og sejrrige Folk! Naar man har ment, jeg skulde tale i Dag for det danske Folks lykkestraalende Skarer, er det for at understrege den ærværdige Biskops fuldsande Ord om vort Folks indbyrdes Endrægtighed. Ja, netop Endrægtighed. Der var Skæbnetunge Dage, da alt var mørkt og uvisst uden som inden for Donlands Grænser. Jeg tilstaar ærligt, at mit Parti paa det Tidspunkt ikke mægtede at overskue Situationen. Følgen maatte blive Regeringens Fald, og jeg siger det saa langt fra med Bitterhed som med beredvillig Ærlighed og med beundrende Stolthed over at have fundet en Afløser, hvis Storhed ingen i vor Verdensdel mere vover at benægte, en Storhed, som i et kritisk Øjeblik formaaede at samle hele det danske Folk under nødvendig Lydighed og storslaet Offervillighed,

Offervillighed indtil Døden. Mit Parti – og jeg tør tilføje – hele det danske Folk har lært saare meget i dette Aar. Som aldrig før i sin Historie er landet blevet højnet, samlet og styrket, og herfor takker vi den Højeste. Men med vor Hyldest vender vi os alle, Arbejdere og Borgere og hvo det være vil, til hans Majestæt og Hans stærke Førsteminister, med Hyldest for Sejrene, der vandtes udadtil, og med Hyldest for det uovertræffelige, det gigantiske og imponerende Fremsyn, Udsyn og Storsyn, Regeringen har lagt for Dagen, og den sammenbidte Energi og Urokkelighed, der har ført til denne solrige Sommerdags signede Lykke. Og hver ærlig Mand giver sit Tilsagn til at bruge alle Evner og Kræfter til at bevare denne Dags sunde og evige, nationale og kongetro Donland. Det danske Folk samlet om sin Konge i Vilje og Enhed leve! og leve vor store Minister, leve Willi Kuhn! (*Gigantisk Jubel. Kongen vil tale, men kan ikke komme til Orde. Nogle raaber paa Willi, Raabet tiltager, til sidst fylder det Luften som Torden. Willi rejser sig – han gaar tungt, næsten vaklende ud. Jublen stiger til det utrolige. Endelig hysses der til Ro.*)

(811) Willi: Danske Mænd og Kvinder! En Stat kan kun bestaa ved Samvirken af 3 Faktorer: Guds Naade, een Mands Vilje og manges Pligttroskab. Vi takker Gud, der gav os Lidelsen, for Naaden, Kongen, der *holdt* sit Maal i Lidelsen, for Viljen, Generalen og vor tause Hær, der hjalp os ud af Lidelsen, for Pligttroskaben. Generalen og Hæren leve! (*Drønende Hyldest. Willi vender sig, gaar ind og sætter sig i Stolen. Glimt – af Smerte? eller af Spot? – hvem ved det? – – furer hans Ansigt, hvergang hans Navn bæres ind til ham derude fra. Da kommer hans Broder*)

(812) Emil: (*vakler hen til hans Stol, griber hans Haand og synker paa Knæ, mens Graaden kvæler hans Stemme*) Willi! Willi! tilgiv mig – tilgiv mig – –

(813) Willi: (*stryger hans Haar*) Saasaa, Emil! Saasaa, lille Bror. Er det saa tungt! saasaa, Emil! lille Bror! lille Bror! Er det saa tungt at miste en Tro, der var fejl. Saasaa!

Bilag¹¹¹ på to sider

Personliste

Ulf den Sekstende, Konge over Donland.

Willi Kuhn, Kabinetssekretær.

Emil Kuhn, hans Broder, Redaktør.

Judith Kuhn, dennes Hustru.

Sejselnoch, Fører for Socialdemokratiet. Verge, General. Senil, Biskop

Drump, Malfan, Sleby, Oljean, Saasy, Vit og Pro

Ministre i Drumps Kabinet.

¹¹¹*Bilag*: Bilaget indeholder en personliste og kommentarer til Munks håndskrevne manuskript "Willi Kuhn i Donland". Disse bilag er skrevet af Christian Krog, en gymnasiekammerat og livslang ven til Munk. I 1920 bor Krog Marstalsgade 6, 1. sal sammen med sin mor og søster. Han uddanner sig til civilingeniør. Ved at sammenligne håndskriften på de breve fra Krog til Munk, som findes i KMF-nr. 17.19.04 og KMF-nr. 14.01.04, er det meget tydeligt, at bilagene er skrevet af Christian Krog. Ifølge Nøjggard "Ordets Dyst og Daad" side 77: "Skuespillet oplæstes kun for den nærmeste Ven, ham fra Marstalsgade. Han fandt med Rette, at det var det bedste, Munk endnu havde præsteret. Det gik da til Dagmartheatret - og vendte kasseret tilbage til Digterværkstedet i Larslej."

NB. Jeg synes ikke Oljean er godt og hvordan vil du egentlig have det udtalt?

Bohm, Højesteretsassessor, Khura, Dr.jur., Gebind, Direktør

Federbourg, Grosserer, Olasen, Husfæster, Falerenne, Adjunkt,

Bonavent, fhv. Redaktør, Wuhlabin, Gaardejer

Alle Ministre i Kuhns Kabinet.

Uwin, Direktør

Senebleu, Forfatter *NB* Et mærkeligt Navn!

Rusan, Medlem af Andetkammeret

Nepe, Overretssagfører

Fertru, Godsejer

Laroc, Professor

Tebac og Odolisch, Rigsdagens Formænd *NB* Halsbrækkende Navne.

Sortyre, Gesandt

Jean og Christophe, Gardister

Lakajer og Soldater

Pag¹¹².

14 Bohm: Hvordan befinder Hendes Majestæt sig, Deres Majestæt?

Det er da klodset, og trods den stærke Brug af "Majestæt" alligevel på Dusform.

17 Jeg forstaar, at du vil skildre Ministrice Vit som en bestialsk Furie; men er det ikke mere vanvittigt at skære Kød ud af sine Bryster og kaste for *Hunde*, og kommer hun med en saadan Ordflom mens Tonen ved Mødet endnu er forholdsvis fredelig?

39 Et ulæseligt Ord.

63

70 Willi, jeg maa tale med. Ulf! (Jeg foreslaar: Kongen)

77 Hvorfor skriver du "setes" i Stedet for "set hinanden"

110 Hvorfor saa lykkelig som en Skoledreng, der har revet Hul i sine nye Bukser?

Side 1 er Khura Dr.phil, Side 52 Dr.jur.

¹¹²*Pag*: Under "Pag." og umiddelbart før "14" står skrevet med blyant "nederst Petroleum" med en cirkel om prikken over 'i'. Dette hentyder til, at Munk på side 14 i det oprindelige manuskript sandsynligvis har skrevet "Petroleum" og har rettet det til "Petroleum" (se replik 22) efter anvisningerne fra Christian Krog.